journal of Future Cities vision
Spring 2026. Vol 7. Issue 25
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Identification of Key Drivers Affecting The Sustainable Development Of Sports Tourism In Khuzestan Province With a Futures Studies Approach (MICMAC)

Mehdi Sayahi[1], Mohammad Nikravan[*2], Reza Saboonchi[3]

1. Department of Sport Management, Bo.C., Islamic Azad University, Borujerd, Iran
2. Department of Sport Management, Bo.C., Islamic Azad University, Borujerd, Iran
3. Department of Sport Management, Bo.C., Islamic Azad University, Borujerd, Iran

ARTICLEINFO

Research Paper

Article history:

Received: 2026/06/30

Accepted: 2026/08/18

Published online: : 2026/08/22

Keywords: *Key Drivers Affecting, Sustainable Development, Sports Tourism, Futures Studies Approach, Khuzestan Province.*

Abstract

In this study, by integrating a systems thinking perspective in sports tourism with a futures studies approach, an attempt was made to identify the key driving forces influencing the sustainable development of sports tourism in Khuzestan Province. the primary objective was to identify and analysis these drivers in order to provide a coherent and integrated framework for planning the development of this industry within the study area. The statistical population consisted of managers and experts from sports federations, specialists from the Cultural Heritage, Tourism and Handicrafts Organization, and experts from travel agencies engaged in tour operations. by collecting the opinions of these groups, the factors influencing and being influenced by the current and future status of sports tourism in Khuzestan Province were identified. subsequently, the degree of influence and dependence of each factor on the sustainable development of sports tourism in Khuzestan Province was evaluated and classified using the MICMAC software. The results obtained from the MICMAC analysis indicated that the distribution of variables across the influence dependence matrix reflects the instability of the system governing the sustainable development of sports tourism in Khuzestan Province. accordingly, the variables were classified into four main categories: dependent variables, linkage variables, independent variables, and regulatory (autonomous) variables. finally, 17 variables with the highest levels of direct and indirect influence were identified as the key drivers shaping the future of sustainable sports tourism development in Khuzestan Province (VAR01, VAR02, VAR03, VAR04, VAR05, VAR09, VAR14, VAR16, VAR18, VAR19, VAR20, VAR35, VAR38, VAR40, VAR43, VAR44 and VAR55). The research findings indicate that among the identified drivers, natural attractions associated with coastal, water-based, and summer sports exerted the greatest influence on the sustainable development of sports tourism in Khuzestan Province.

Citation: Sayahi,M., Nikravan, M., Saboonchi, R. (2026). **Identification Of Key Drivers Affecting The Sustainable Development Of Sports Tourism In Khuzestan Province With a Futures Studies Approach (MICMAC)**, Journal of Future Cities vision, 7(25), 149-169.

© The Author(s). Publisher: Iranian Geographical Association

[*] **Corresponding author:** Mohammad Nikravan, **Email:** m.nikravan@iau.ir

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

journal of Future Cities vision
Spring 2026. Vol 7. Issue 25
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Extended Abstract

Introduction

Sports tourism plays a significant role in the economies of countries and has a notable impact on the social and economic development of communities; this type of tourism contributes to job creation, financial turnover, and increased revenue. humanity's inability to predict the future and the ever increasing need for novel approaches and tools to understand upcoming changes have led to the formation of futures studies. futures studies is a collection of efforts that, by analyzing sources, patterns, and factors of change or stability, maps out probable futures and plans for them. considering the existing needs in Iran's tourism sector, entering the field of futures studies research in sports tourism appears to be an undeniable necessity. one of the important and influential topics in this area, which plays a significant role in economic development, is the sustainable development of sports tourism. this is a concept that, through foresight and the design of key drivers, can lead to improved economic growth and enhanced quality of life for individuals (Padash etal, 2019).

The necessity of addressing this issue has led to research albeit limited being conducted in various regions. Some notable examples include: Miranda and Andoza (2005), in their study of sports tourism in Spain, concluded that natural attractions, with 78.3%, are the most significant factor in attracting sports tourists to the country. they also found that water sports (36.84%) and hiking/walking (31.58%) are of greater importance in attracting sports tourists. Macdonald (2017) examined 'future research directions regarding sports demand' in his study. He argues that the volume of research in the fields of sports behavior, knowledge, economic methodologies, and general expertise has all made significant progress in this century. at the same time, future sports demand is linked to sports economics, markets, law, and strategy. Perić etal (2019) concluded in their research that the basis of systemic analysis is to analyze a subject such as the future of sports tourism in connection with other factors, especially environmental ones. these factors can be either intentional or unintentional, as well as internal or external. Dararbi etal (2020), in a similar study examining planning scenarios for the future of the sports tourism industry in Mashhad, concluded that the region, with its significant human, natural, and religious capacities, holds great potential for attracting sports tourism in the near future.

Sports is one of the essential components of contemporary life and is recognized as the largest social phenomenon in the world. In this context, sports tourism considered an attractive and popular branch of tourism has gained a special place among people. futures studies in the field of sports tourism, by examining emerging trends, helps in making appropriate decisions, developing long term plans, and increasing the impact of this type of tourism on the development of sport. the main objective is to identify the strengths and weaknesses of the sustainable development of sports tourism in Khuzestan province and to make use of futures oriented ideas based on scenario writing methodology. this approach can help pave the way for the development of sports tourism. paying attention to sports tourism and future oriented planning in this field is among the most important solutions for economic development.

Methodology

The present study, adopting a futures studies approach, identifies the most important factors influencing the future state of sustainable development of sports tourism in Khuzestan province and examines the extent and manner of the influence of these factors. from an objective perspective, this research is applicable, and in terms of nature, it is descriptive analytical. Environmental scanning and Delphi techniques were used to identify variables and indicators. in the first stage, initial variables were gathered through a review of scientific-research articles and reviews related to factors influencing the sustainable development of sports tourism. then, a semi structured questionnaire was provided to experts and specialists in the field of tourism, and they were asked to determine the degree of influence and susceptibility of the variables within the framework of the cross impact matrix, using scores from zero to three. in this scale, 'zero' means no influence, 'one' means weak influence,

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

journal of Future Cities vision
Spring 2026. Vol 7. Issue 25
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

'two' means moderate influence, and 'three' indicates strong influence. after data collection, the scores were entered into the cross impact matrix in the MICMAC software to determine the direct and indirect influence and susceptibility of each factor. finally, by analyzing the obtained scores, the key drivers for the sustainable development of sports tourism were identified.

Results and Discussion

Based on the research findings, by examining the dispersion map of the output variables from the MICMAC software and their positions on the influence susceptibility axes, 17 key factors were extracted as crucial for the sustainable development of sports tourism in Khuzestan province: VAR01, VAR02, VAR03, VAR04, VAR05, VAR09, VAR14, VAR16, VAR18, VAR19, VAR20, VAR35, VAR38, VAR40, VAR43, VAR44, and VAR55. all identified key drivers, while showing slight shifts in indirect influence, were repeated in terms of direct impact. furthermore, among the examined drivers, variables related to natural attractions associated with coastal, water, and summer sports had the most significant impact on the sustainable development of sports tourism in Khuzestan province. The collective findings indicate that these factors play a very important role in the future of sports tourism. these factors have been further analyzed as key drivers for the sustainable development of sports tourism in Khuzestan province.

Conclusion

By applying a futures studies approach and considering the key drivers identified in this study, it is possible to guide decisions and planning related to the sustainable development of sports tourism in a purposeful direction. In summarizing this research, it can be said that achieving the comprehensive goals of sustainable sports tourism development in Khuzestan province requires continuous interaction among key factors and precise planning for the drivers. In other words, managers' and planners' attention to influential factors and drivers, along with considering the relationships among them, provides the necessary grounds for realizing development and improving sports tourism. also, in light of the results of this study, it is suggested that future research examine each of the main drivers affecting the future of sports tourism with a more comprehensive approach. among the limitations of this study are the limited number of active experts in this field. additionally, the unfamiliarity of some experts with the procedure for completing the matrices used in the analysis caused a considerable amount of time to be spent on training and guiding them. Furthermore, some of the data were not sufficiently accurate, so it was necessary to ask the participants to complete the information again.

References

Adabi Firozjah, J, Nedaee T, Alimohamady H, Fattah zadeh fashkhami, M. (2020). Prioritization and comparison of sustainable sport tourism factors in Guilan province between sport tourists and the host community. Journal of Tourism Planning and Development, 9(34), 227-244. [In Persian]. https://Doi:10.22080/ jtpd.2020.190 97.3313

Arcad, J., Godet, M., Meunire, F., Roubelat, F. (2003). Structural analysis with the MICMAC method & actors' strategy with MACTOR method. Futures Research Methodology, 7 (33), pp. 20-41. https://ijcaonline.org/archives/volume86/number5/14985-3290/

Beyranvandzadeh, M., Darvishi, H., Najafi, E. (2021). Future study of nature tourism based on nature in Lorestan province. Geography and Human Relationships, 3(4), 109-120. [In Persian]. https://www.gahr.ir/article_128390.html

Dadazade Silabi, P., Ahmadifard, N. (2019). Determine the Key Factors of Tourism Development Based on Future Research Approach (Case Study: Mazandaran Province). Geography and Sustainability of Environment, 9 (1), 73-89. [In Persian]. https://Doi:10.22126/GES.2019.1064

Darabi, M., Keshtidar, M., Alizaiy Yousef Abadi, O., Heydari, R., Nazari Torshizi, A. (2020). Scenario Planning of the Future of Sports Tourism Industry in Mashhad, Annals of Applied Sport Science, Vol 8 (4), Pp 1-13. [In Persian]. https://Doi:10.29252/aassjournal0.788

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

journal of Future Cities vision
Spring 2026. Vol 7. Issue 25
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. Wanhill, S. (2018). Tourism: Principles and Practice. Sixth Edition. United Kingdom: Pearson. https://lccn.loc.gov/2017030217

Godet, M. (2008). Strategic Foresight, Lipsor working paper, France, Paris. www.laprospective.fr

Godet, M. (2011). Memory of the future list of fundamental futures texts. Available At: http://En.Laprospective.Fr/Memory-Of-The Futur e.Html

Haghighat, S., Saberi, A., Bagheri Ragheb, G., Khaksari, G.R., (2024). Future Studies of Sports Tourism in Iran, Sport Management, 16(3), 49-63. [In Persian].https://jsm.ut.ac.ir/article_86472.html

Hossein Ebrahim. S, Mahmoudi, A., Ghorbani, M.H., (2024). Analysis of drivers affecting the future of sports tourism in Iran, Journal of Iran Futures Studies, 9(1), 135-162. https://journals.ikiu.ac.ir/article_3515.html

Hedayati, S.Sh. (2025). Analysis of drivers and challenges of sports tourism development based on the Seventh Development Plan using a futures studies approach. Quarterly Journal of Physical Education and Sport Sciences, 5(18), 119-155. [In Persian]. https://civilica.com/doc/2281347

Hinch T. D, Higham J. E, Moyle B.D. (2016). Sport tourism and sustainable destinations: foundations and pathways. Journal of Sport & Tourism, 20(3-4),163-173. https://Doi.org/10.1080/14775085.20 16.1254139

Jerker, Sandelin, Justus, Fiechtner. (2024). Selection process of sport tourism development strategy in Banja Vrućica SPA resort: A quantitative Analysis. Journal of Sports Science and Nutrition, 1(1): 11-18. https://Doi.org/10.24136/oc.2019.011

Karimi, j., Soltanian, L., Bojani, A. (2020). Designing a model for the development of adventure sports tourism, data theory foundation. Sports Management Studies, 12(60), 61-82. (In Persian) https://Doi.org/10.22089/smrj.2019.6327.2288

Macdonald, R. (2017). Future Directions In Research On Demand For Sport. XII Gijon Conference on Sports Economics. https://www.ssrn.com/abstract=3081352

Marashian, S.H,. LotfAlizadeh, A. (2026). Analysis of the Influential Drivers of the Future of Beach sports Tourism by the Horizon of 2041 (Case Study: Ahvaz City). Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS). [In Persian].https://www.srds.ir/article_244257.html

Miranda, J., Andueza, J. (2005). The role of sport in the tourism destinations chosen by tourists visiting Spain, Journal of Sport & Tourism, Vol 10 (2), Pp 143- 145. https://Doi:10.1080/147750805002235 61

Mortezaee, L., Kalateh Sifari, M. (2020). Development of sports tourism[In Persian] with emphasis on hidden areas. Applied research in sports management, 8(4), 75-68. (In Persian) https://Doi:10.30473/arsm.2020. 6806

Negahdari, F., Nourani, T. (2016). Ranking the drivers influencing the development of sports tourism in Hormozgan Province based on the PESTEL model. First Conference on Accounting, Economics, and Innovation in Management, Bandar Abbas. [In Persian]. https://civilica.com/doc/561107

Padash. P., Kashef. M., saghfi. F., Hamidi. M. (2019). Identification of the Uncertainties of Physical Education and Student Sports in 2025. research on educational of sport. 9(22), 47-74. [In Persian]. https://www.doi.org/10.22089/res.2019.6614.1570

Parsamehr, M.R., Nouri, M.S., Mahtab, N., Veisi, K. (2024). Identifying and Analyzing the Key Drivers of the Development of Active Sports Tourism in Iran Using Future Studies, Karafan, 21(67), 539-555. [In Persian]. https://Doi:10.48301/kssa.2022.3141 80.1828

Perić, M., Vitezić, V., Badurina, Jelena, D. (2019). Business models for active outdoor sport event tourism experiences. Tourism Management Perspectives. 2019; No 32. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973619300935

Peric, M. (2018). Estimating the Perceived Socio-Economic Impacts of Hosting Large-Scale Sport Tourism Events. Social Scince, 7(176), 1-18. https://Doi.org/10.3390/socsci7 100176

Preuss H, ArneSolberg H. (2006). Attracting major sporting events: The role of local residents. European sport management quarterly, 6(4), 391-411. https://Doi:10.1080/16184740601154524

Rahimi, M., Taheri Heshjin, S., Poursoltani Zarandi, H., Damavandi, E. (2020). Identifying the key drivers of sports tourism futures studies in Iran using the MICMAC method. Third National Conference on Sport Sciences with an Approach to Sport, Health, and Society, Ahvaz. [In Persian]. https://civi lic a.com/doc/1247308

Selcuk, O., Karakas, H., Cizel, B., Ciftci, S F., Oksuz, F C (2021). Comparative analysis of

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

journal of Future Cities vision
Spring 2026. Vol 7. Issue 25
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

residents' attitudes toward sustainable tourism development using a multi-criteria decisionmaking technique, Iranian Journal of Management Studies. 14 (3): 585-607. https://DOI:10.22059/IJMS.2020.304663.674108

Taghvaee, M., Hosseinekhah, H., Mohamadidost, S. (2021). Strategic evaluation of the spatial structure of cities with emphasis on new patterns of urban planning (Case study: Yasuj city), spatial planing, 11(3), 117-144. https://Doi:10.2210 8/sppl.2021.122995.1499

Taherkhani, A., Biniaz, S.A., Sarhadi, M. (2025). Identifying Key Drivers in the Development of Sport Tourism in Aquatic and Beach Sports: A Future Study. Journal of Study and Innovation in Education and Development, 4(4), 18-36. https://Doi.org/10 .61838/jsied.4.4 .2

Vrana, V (2023). Sustainable tourism development and innovation: Recent Advances and Challenges, Sustainability. 15: 1-5. https://Doi:10.3390/su15097224

Yang, J. J., Huai-Wei Lo, Chen-Shen Chao, Chih-Chien Shen, Chin-Cheng Yang. (2022). Establishing a sustainable sports tourism evaluation framework with a hybrid multi-criteria decision-making model to explore potential sports tourism attractions in Taiwan. Sustainability, 12(4), 1673. https://Doi:10.3390/su12041673

Yu, C.C. (2010). Factors that influence international fans' intention to travel to the United States for sport tourism. Journal of Sport & Tourism, 15(2),111-137. https://doi: 10.1080/14775085.2010.498249

Zargham Boroujeni, H., Sedaghat, M. (2018). A Process Model for Sustainable Tourism Development of Islamic Republic of Iran (A Grounded Theory Model Based on Five-Year Economic, Social and Cultural Plans of Iran). Tourism and Development, 7(3), 25-73. (In Persian) https://DOI:10.22034/jtd.2018.146759.1489

Ziaee, M, Diako, A. (2018). Sustainable Tourism Development Approaches and Challenges: Concepts and Practices. Tourism Planning and Development Magazine, 7(24), 8-37. (In Persian) https://Doi:10.22080/jtpd. 2018.1822

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

نوع مقاله: پژوهشی

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده

www.jvfc.ir

دوره هفتم، شماره اول، پیاپی (۲۵)، بهار ۱۴۰۵

صص ۱۶۹-۱۴۹

شناسایی پیشران های کلیدی مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان با رویکرد آینده پژوهی (MICMAC)

مهدی صیاحی: گروه مدیریت ورزشی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

محمد نیکروان: گروه مدیریت ورزشی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران[۱]

رضا صابونچی: گروه مدیریت ورزشی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۴/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۵/۲۷

چکیده

در این پژوهش با ترکیب نگرش سیستمی در گردشگری ورزشی و رویکرد آینده پژوهی، تلاش شد پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی در استان خوزستان شناسایی شود. هدف اصلی آن بود که با تحلیل و استخراج این عوامل بستری برای برنامه‌ریزی منسجم و یکپارچه در جهت توسعه این صنعت در محدوده مورد مطالعه فراهم گردد. جامعه آماری شامل مدیران و کارشناسان هیأت های ورزشی، کارشناسان سازمان گردشگری و میراث فرهنگی و کارشناسان آژانس های مسافرتی فعال در زمینهٔ تورگردانی بود. از طریق گردآوری نظرات این گروه‌ها، عوامل اثرگذار و اثرپذیر بر وضعیت موجود و آینده گردشگری ورزشی استان خوزستان استخراج شد. سپس میزان اثرگذاری و اثرپذیری هر عامل بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان ارزیابی و با استفاده از نرم‌افزار MICMAC طبقه‌بندی گردید.دنتایج حاصل از خروجی نرم‌افزار میک مک نشان داد که پراکندگی متغیرها در محورهای اثرگذاری و اثرپذیری بیانگر ناپایداری سیستم در توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان است. بر همین اساس، چهار دسته اصلی متغیرها شامل عوامل تأثیرپذیر، دووجهی، مستقل و تنظیمی شناسایی شد. درنهایت ۱۷ عامل که از بالاترین میزان اثرگذاری مستقیم و غیرمستقیم برخوردار بودند، به عنوان پیشران‌های کلیدی آینده توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان معرفی شدند (VAR01، VAR02، VAR03، VAR04، VAR05، VAR09، VAR14، VAR16، VAR18، VAR19، VAR20، VAR35، VAR38، VAR40، VAR43، VAR44 و VAR55). یافته های پژوهش نشان می‌دهد که از میان پیشران های مورد بررسی نیز متغیرهای بخش جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های ساحلی، آبی و تابستانی بیش ترین تأثیر را بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان را به خود اختصاص دادند.

واژگان کلیدی: پیشران های کلیدی، توسعه پایدار، گردشگری ورزشی، رویکرد آینده پژوهی، استان خوزستان

۱- مسئول مکاتبات: **m.nikravan@iau.ir**

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

مقدمه

امروزه صنعت گردشگری فراتر از یک فعالیت اقتصادی صرف، به مثابهٔ پدیدهٔ جهانی و اجتماعی پویایی شناخته می‌شود که پیچیدگی های خاص خود را دارد. شناخت دقیق و تحلیل علمی این پدیده می‌تواند چارچوبی مطمئن برای برنامه‌ریزی در این حوزه فراهم کند. گردشگری به عنوان بزرگ‌ترین شکل تحرک اجتماعی، پیامدهای فرهنگی و اقتصادی گسترده‌ای به همراه دارد؛ بنابراین، همواره نیازمند اثربخش‌سازی فرایند توسعهٔ آن در حال و آینده هستیم. توسعهٔ گردشگری مستلزم برنامه‌ریزی است و برنامه‌ریزی نیز به مجموعه‌ای از عوامل و شرایط وابسته است که تنها با به‌کارگیری نظام مند و ساختاری آن‌ها می‌توان به نتایج مطلوب دست یافت. در این میان تدوین چشم‌اندازهای آینده در فرایند توسعهٔ گردشگری اهمیتی ویژه دارد (ده ده زاده سیلابی و احمدی فرد[1]، ۲۰۱۹). ورزش یکی از متداول ترین عوامل ایجاد انگیزهٔ سفر برای گردشگران است و به دنبال آن، گردشگری ورزشی صنعتی است که از ترکیب دو صنعت گردشگری و ورزش پدید آمده است (مرتضایی و کلاته سیفری[2]، ۲۰۲۰). صنعت گردشگری ورزشی نقشی برجسته به عنوان مولد اقتصادی در جوامع گوناگون دارد و امروزه به ابزاری کلیدی برای توسعهٔ کشورها تبدیل شده است (کریمی و همکاران[3]، ۲۰۲۰)؛ چنان چه در بعضی از کشورها، درآمدهای ارزی ناشی از این صنعت یکی از منابع عمده در جهت تقویت اقتصاد ملی محسوب می شود (پریک[4]، ۲۰۱۸).

توسعه در هر بعدی نیازمند برنامه ریزی است. در واقع برنامه ریزی نقشی مهم و کلیدی در توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی ایفا می کند. توسعه گردشگری از یک سو می تواند اثرات مثبت اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و زیست محیطی در جامعه گردشگرپذیر داشته باشد و از سوی دیگر اثرات منفی در تمام ابعاد و به خصوص در بعد زیست محیطی ایجاد کند (سلکاک و همکاران[5]، ۲۰۲۱). مفهوم توسعه پایدار زمانی مطرح گردید که موضوعات زیست محیطی در سرلوحه بحث های سیاسی قرار گرفت و بدین ترتیب، به جای این که این مفهوم به عنوان فشاری بر تغییرات محیطی عمل کند، به صورت ابزاری برای حمایت از محیط زیست مطرح شد؛ اما در سال های بعد مبحث توسعه پایدار در سایر بخش های یک جامعه همچون مباحث اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و غیره نیز مطرح گردید و در حال حاضر به عنوان یکی از مهم ترین موضوعات مطرح در علوم مختلف در نظر گرفته می شود؛ که در دهه های اخیر در حوزه گردشگری و به ویژه گردشگری ورزشی نیز بسیار مورد توجه قرار گرفته است (ویرانا[6]، ۲۰۲۳).

ناتوانی بشر در پیش بینی آینده و نیاز روزافزون به رویکردها و ابزارهای نوین برای درک تحولات پیش‌رو، زمینه ساز شکل‌گیری آینده پژوهی شده است. آینده پژوهی مجموعه‌ای از تلاش‌هاست که با تجزیه و تحلیل منابع، الگوها و عوامل تغییر یا ثبات، به ترسیم آینده های محتمل و برنامه‌ریزی برای آن‌ها می‌پردازد (پاداش و همکاران[7]، ۲۰۱۹). با توجه به نیازهای موجود در حوزهٔ گردشگری ایران، آینده پژوهی به عنوان رویکردی علمی می تواند نقش مهمی در هدایت و بهبود روند توسعه صنعت گردشگری ورزشی ایفا کند. با ورود به هزاره جدید، صنعت گردشگری ورزشی نیز وارد مرحله ای نوین شده است و انتظار می رود با وجود چالش های پیشرو، نقش آن در نظام اقتصادی جهانی بیش از پیش تقویت شود. در چنین شرایطی، سیاست گذاران و برنامه ریزان ناگزیرند به صورت مستمر روندها، تحولات و عوامل اثرگذار بر آینده این صنعت را شناسایی و تحلیل کنند تا بتوانند در مواجهه با تغییرات سریع جهانی، رویکردی فعالانه اتخاذ کرده و زمینه ساز توسعه ای پایدار و فراگیر شوند (تقوایی و همکاران، ۱۴۰۰). آینده پژوهی در حوزه گردشگری ورزشی با مطالعه روندهای پیش‌رو، به اتخاذ تصمیم‌های مناسب، تدوین برنامه‌های بلندمدت و افزایش اثرگذاری این نوع گردشگری در توسعهٔ ورزش کمک می‌کند. هدف اصلی، شناسایی نقاط قوت و ضعف توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان و

[1] Dedezade and Ahmadifard
[2] Mortezaee and Kalateh Sifari
[3] Karimi etal
[4] Peric
[5] Selcuk etal
[6] Vrana
[7] Padash etal

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

بهره‌گیری از ایده های آینده پژوهانه بر پایه روش سناریونویسی است؛ رویکردی که می‌تواند مسیر توسعهٔ گردشگری ورزشی را هموار کند. توجه به گردشگری ورزشی و برنامه‌ریزی مبتنی بر آینده‌پژوهی در این حوزه، از مهم‌ترین راهکارهای توسعهٔ اقتصادی به شمار می‌آید.

مبانی نظری

ادبیات مربوط به توسعهٔ پایدار گردشگری، خوب و پویا است. بسیاری از این ادبیات، سیستم گردشگری را در حوزه های اجتماعی و فرهنگی، سیاسی و اقتصادی گسترده تر می کند. این تلاش ها بدون انتقاد صورت نگرفته است، با توجه به واقعیتی که تمرکز اصلی پایداری بر ابعاد زیست محیطی است، اما شناخت فزایندهای از این واقعیت است که سیستم های گردشگری در ابعاد گسترده تر اجتماعی- فرهنگی، سیاسی و اقتصادی قرار دارد (هینچ[1] و همکاران، ۲۰۱۶). در حوزه گردشگری، موضوع توسعه پایدار در سال های اخیر مورد توجه بسیاری واقع شده است. بدون توجه به ثبات درازمدت یک مقصد گردشگری، تأثیر تعداد زیادی از بازدیدکنندگان می تواند به سرعت منجر به جذابیت یک مقصد شود. در قلمرو ورزش توجه کمتری نسبت به پایداری صورت گرفته است و محققان استدلال می کنند که زمان شروع تفکر درباره پایداری ورزش ها درگردشگری ورزشی فرارسیده است و باید تأثیراتی که ورزش های مختلف و یا کسانی که می توانند بر محیط زیست و یا جوامع محلی، هم از لحاظ اجتماعی و هم از لحاظ اقتصادی تاثیرات منفی داشته باشند مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین، گردشگری ورزشی هم چنان در محبوبیت رشد می کند و ما باید از تأثیر منفی و مثبت این بخش در صنعت ورزش و گردشگری و توسعه پایدار آگاه باشیم (ادبی فیروزجاه و همکاران، ۲۰۲۰). مطالعات گردشگری شواهد فراوانی را به وجود آورده است که گردشگری می تواند اثرات مثبت و منفی بر یک جامعه میزبان داشته باشد. از جمله اثرات مختلف گردشگری ورزشی بر جامعه میزبان می توان به اثرات اقتصادی، گردشگری تجاری، فیزیکی- محیطی، اجتماعی- فرهنگی، روانی و سیاسی- مدیریتی اشاره کرد (پرئوس و آرنسولبرگ[2]، ۲۰۰۶). افزایش گردشگر ورزشی موجب توسعه مقاصد گردشگری ورزشی می شود که از سناریوهای توسعه سایر مقاصد گردشگری پیروی می کند (ضیاعی و دیاکو[3]، ۱۳۹۷).

پایداری در توسعه گردشگری برای اولین بار در سال ۱۹۹۶ توسط باتلر وارد ادبیات گردشگری شد (ضرغام بروجنی و صداقت[4]، ۱۳۹۷). از نظر براندلند توسعه پایدار گردشگری در حالی که فرصت ها برای آینده را محافظت و تقویت می کند و نیازهای گردشگران فعلی و مناطق میزبان را برآورده می کند. انتظار می رود که منجر به مدیریت همه منابع شود به گونه ای که نیازهای اقتصادی، اجتماعی و زیبایی شناختی با حفظ یکپارچگی فرهنگی، فرایندهای اساسی زیست محیطی و تنوع بیولوژیکی و سیستم های حامی حیات برآورده شود. سازمان کشورهای کارائیب شرقی (OECS) توسعه پایدار گردشگری را استفاده بهینه از منابع طبیعی و فرهنگی برای توسعه ملی بر مبنای عادلانه و خودپایدار برای ارائه یک تجربه بازدید کننده منحصر به فرد و کیفیت زندگی بهبود یافته از طریق مشارکت بین دولت، بخش خصوصی و جوامع تعریف کرده است. با توجه به عوامل کلیدی موجود در تعاریف پایداری و توسعه پایدار گردشگری استنباط می شود که پایداری مستلزم ملاحظات اقتصادی، زیست محیطی، فرهنگی ، اجتماعی و سیاسی مناسب و درازمدت است و برای دستیابی به اهداف بلندمدتی که منطبق بر این ملاحظات باشد باید بین همه ذینفعان درگیر در فرایندهای تولید محصول یا ارائه خدمات و از طرفی مصرف کننده محصول یا استفاده کننده از خدمات تعامل مناسبی وجود داشته باشد (فلچر و همکاران[5]، ۲۰۱۸).

[1] Hinch
[2] Preuss and Arne Solberg
[3] Ziaee and Diako
[4] Zargham Boroujeni and Sedaghat
[5] Fletcher etal

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

مروری بر پیشینه پژوهش ها

با توجه به اهمیت موضوع، تاکنون پژوهش های متعددی در ارتباط با توسعه پایدار گردشگری ورزشی به انجام رسیده که در این بخش گزیده ی از این مطالعات در دو بخش مطالعات خارجی و داخلی آمده است.

جدول ۱. پیشینه خارجی و داخلی پژوهش (مأخذ:یافته های تحقیق، ۱۴۰۴)

نویسنده و سال	عنوان اثر	روش پژوهش	نتایج
پریک و همکاران[1] (۲۰۱۹)	مدل های کسب و کار برای تجربیات گردشگری رویدادهای ورزشی فعال در فضای باز	مدل‌های کسب و کار پیشنهادی در یک چارچوب واحد که برای استفاده های آتی توسط دانشگاهیان و متخصصان مناسب است، ادغام شده‌اند. برای طراحی، بررسی تجربی در سه مرحله انجام شد و پس از آن نتایج ادغام و تفسیر شدند.	یافته های تحقیق نشان داد که مبنای تحلیل سیستمی آن است که یک امر، همچون آینده پژوهی توریسم ورزشی را در ارتباط با دیگر عوامل، و به خصوص عوامل محیطی، تحلیل کنیم. عوامل از یک طرف عامدانه یا غیرعامدانه، و از طرف دیگر داخلی یا خارجی است.
یانگ و همکاران[2] (۲۰۲۲)	ایجاد یک چهارچوب ارزیابی گردشگری ورزشی پایدار با مدل تصمیم گیری چندمعیار ترکیبی برای بررسی جاذبه های بالقوه گردشگری ورزشی در تایوان	این مطالعه یک مدل تصمیم‌گیری چندمعیاره (MCDM) را برای بحث در مورد مسائل فوق پیشنهاد می‌دهد و از روش Bayesian BWM برای ادغام قضاوت‌های چندین متخصص برای تولید وزن‌های بهینه گروهی معیارها استفاده می‌کند.	یافته های تحقیق نشان داد که در سال های اخیر، آگاهی از گردشگری پایدار در سراسر جهان افزایش یافته است. ایجاد یک چهارچوب ارزیابی جامع گردشگری برای گردشگری ورزشی پایدار، یک وظیفه مهم است. اثربخشی و استحکام مدل پیشنهادی از طریق جاذبه های گردشگری ورزشی بالقوه در تایوان نشان داده شده است.
جکرر و جاستوس[3] (۲۰۲۴)	فرآیند انتخاب استراتژی توسعه گردشگری ورزشی متناسب با منابع طبیعی مطالعه موردی: آب گرم های طبیعی موجود در بوسنی و هرزگوین	در این پژوهش با استفاده از ماتریس‌های نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها، ارزیابی عوامل داخلی و ارزیابی عوامل خارجی انجام شد.	یافته های تحقیق نشان داد که برای جذب گردشگر و حفظ حواشی رقابتی باید روندها و تغییرات نیازهای گردشگران را به دقت مورد مطالعه قرار داد و یکی از عوامل مهم در جذب گردشگران را داشتن مکان های مجلل به خصوص برای گردشگران جوان در نزدیکی چشمه های آب گرم دانست.
رحیمی و همکاران (۱۳۹۹)	شناسایی پیشران های کلیدی آینده نگاری گردشگری ورزشی در ایران به روش میک مک	این پژوهش دارای روش (کیفی و کمی) و دارای ماهیت اکتشافی و توصیفی است. روش مشهود در این پژوهش بهره گیری از روش تحلیل ساختاری با استفاده از نرم افزار MICMAC می باشد.	یافته های تحقیق نشان داد که از آن جا که هدف و ارزش «همکاری و مشارکت» را ملاک قرار داده است. دارای رویکرد آینده پژوهانه «تجویزی» است.
پارسامهر و همکاران (۱۴۰۳)	شناسایی و تحلیل پیشران های کلیدی توسعهٔ گردشگری ورزشی فعال در ایران با استفاده آینده پژوهی	نوع تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت تحلیلی- اکتشافی است. برای تجزیه و تحلیل داده ها، از روش های ترکیبی پنل خبرگان، اثرات متقاطع میک مک با استفاده از پرسش‌نامه انجام شد.	یافته های تحقیق نشان داد که شش عامل تنوع در تورهای ورزشی، تحریم های اعمال‌شده علیه ایران، تسهیل سازی سفر، امنیت ایران در منطقه نسبت به کشورهای همسایه، استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی، رویدادهای ورزشی بین المللی، در مجموع از بیش ترین تأثیرپذیری و بیش ترین تأثیرگذاری برخوردار بودند که نشان دهندهٔ این است که این عوامل در گردشگری ورزشی فعال در آینده در عین حال که بسیار مهم هستند دارای عدم قطعیت بالایی نیز می باشند.
طاهرخانی و همکاران (۱۴۰۳)	شناسایی مولفه های پیشران در توسعه گردشگری ورزشی در ورزش های آبی و ساحلی: یک مطالعه آینده پژوهی	پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از حیث روش، پیمایشی در سطح اکتشافی و مبتنی بر رویکرد آینده‌پژوهی و سناریونگاری از طریق نرم‌افزار MicMac صورت گرفته است.	یافته های تحقیق نشان داد که در سناریونویسی ۶۷ درصد وضعیت ها نشان از مطلوبیت و ۳۳ درصد نشان از ثبات و بحران سازمان فضایی صنعت گردشگری داشتند. مطلوب ترین سناریو، سناریوی شماره یک پیشنهاد گردیده که مبتنی بر حفظ، تدوین، افزایش، تعامل، توسعه، رشد کمی و کیفی، افزایش و بهبود شرایط خواهد بود.
هدایتی (۱۴۰۴)	تحلیل پیشران ها و چالش های توسعه گردشگری ورزشی بر مبنای برنامه هفتم توسعه با رویکرد آینده پژوهی	روش تحقیق پژوهش اکتشافی- متوالی با رویکرد تحلیل مضمون و از لحاظ هدف کاربردی می باشد. نتایج پژوهش با به کارگیری روش تحلیل اثرهای متقابل با استفاده از نرم افزار میک مک مورد تجزیه و تحلیل ساختاری قرار گرفت.	یافته های تحقیق نشان داد که پیشران «آگاهی سیاست مداران به اهمیت گردشگری ورزشی» تاثیر مستقیم و بالایی بر «قوانین مصوب مناسب» و پیشران «قوانین مصوب مناسب» تاثیر مستقیم و بالایی بر «ایجاد فرصت برای بخش خصوصی» دارد.
مرعشیان و لطفعلی زاده (۱۴۰۵)	تحلیل پیشران‌های اثرگذار بر آینده گردشگری ورزش‌های ساحلی در افق ۱۴۲۰ (مطالعه موردی: شهر اهواز)	پژوهش حاضر از نظر ماهیت، در زمره پژوهش‌های آینده‌پژوهی و از نظر روش‌شناسی، مبتنی بر روش‌های توصیفی- تحلیلی است. نتایج پژوهش با استفاده از روش تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار MICMAC مورد بررسی قرار گرفت.	یافته‌ها نشان می‌دهد که پیشران های زیست محیطی و اقتصادی، به عنوان موتورهای محرک سیستم، قدرت جهت دهی به سایر مؤلفه‌ها را دارند و سلطه راهبردی آن‌ها بر پویایی‌های ساحلی کارون در افق ۱۴۲۰ قطعی است. در این میان، متغیرهای دووجهی نظیر هویت بخشی و برگزاری رویدادها، نقش تعاملی مهمی در پیوند میان زیرساخت‌ها و اهداف کلان ایفا می‌کنند.

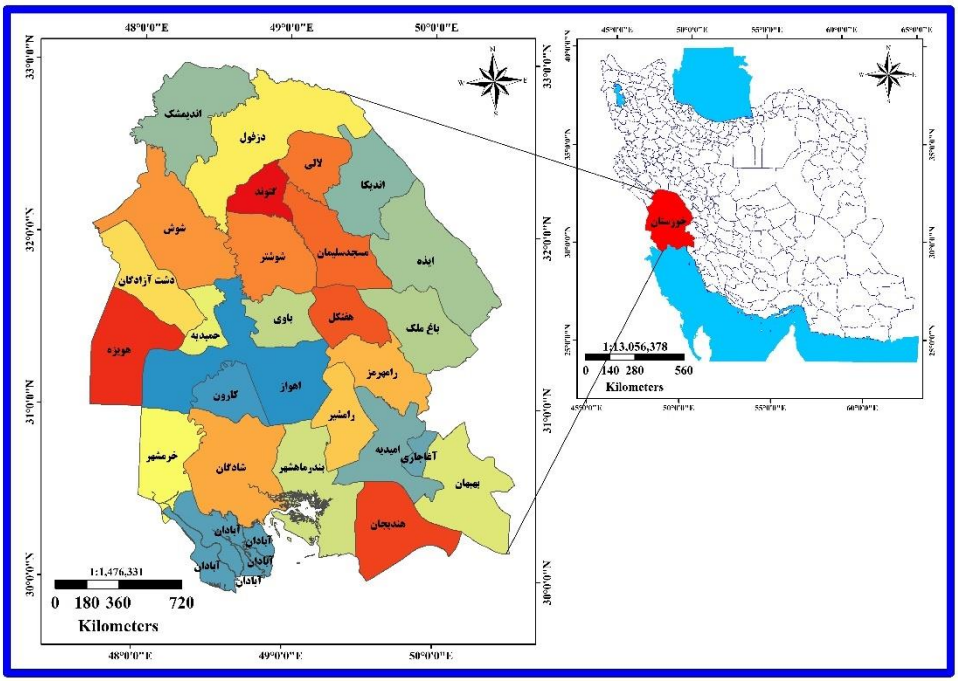
[1] Perić etal
[2] Yang etal
[3] Jerker and Justus

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

روش تحقیق

محدوده مورد مطالعه

استان خوزستان دارای مساحت ۶۴۰۵۷ کیلومترمربع می باشد و در عرض جغرافیایی °۲۹ و "۵۷ تـا °۳۳ و صـفر عـرض شمالی از خط استوا و طول جغرافیایی °۴۷ و "۴۰ تا °۵۰ و"۳۳ طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. این استان از شمال به استان لرستان، از شمال شرقی با استان چهارمحال و بختیاری، از شمال غربی به استان ایلام، از شـرق به استان کهکیلویه و بویراحمد، از جنوب به خلیج فارس و از غرب با کشور عراق هم مرز اسـت. بلنـدترین نقطـه اسـتان خوزستان کوه منگشت با ارتفاع ۳۶۰۰ متر در بخش دهدز شهرستان ایذه، و پست ترین منطقه آن در سواحل خلیج فارس واقع شده که در جنوب شهرستان آبادان با ارتفاع ۱ متر از سطح دریا می باشد (شکل ۱).

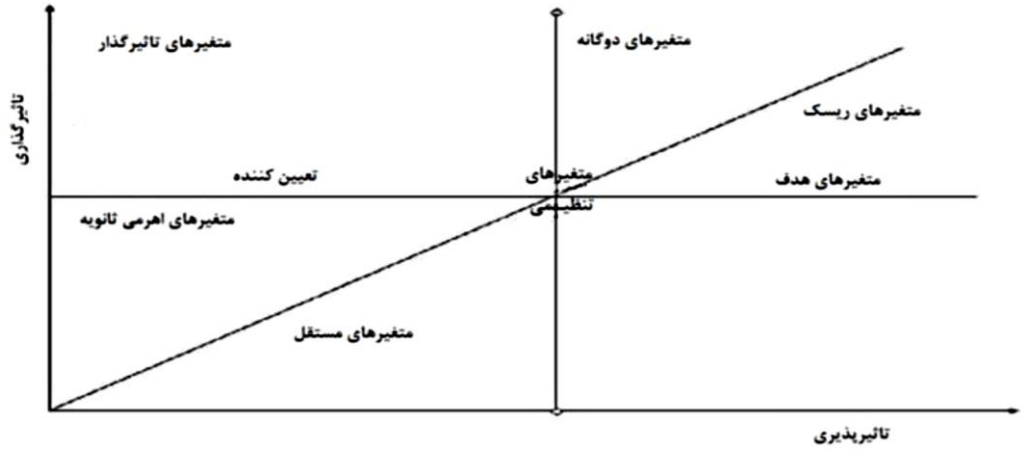
شکل ۱. نقشه موقعیت جغرافیایی استان خوزستان در ایران (مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

داده و روش کار

پژوهش حاضر با رویکرد آینده پژوهی، مهم‌ترین عوامل مؤثر بر وضعیت آینده توسعه پایدار گردشگری ورزشی در استان خوزستان را شناسایی کرده و میزان و چگونگی تأثیرگذاری این عوامل را بررسی می‌کند. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی– تحلیلی است. برای شناسایی متغیرها و شاخص‌ها از تکنیک های پویش محیطی و دلفی استفاده شده است. در مرحله نخست، متغیرهای اولیه از طریق بررسی مقالات علمی– پژوهشی و مروری مرتبط با عوامل مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی گردآوری شد. سپس پرسشنامه‌ای نیمه ساختاریافته در اختیار متخصصان و خبرگان حوزه گردشگری قرار گرفت و از آن ها خواسته شد تا در چارچوب ماتریس اثرات متقاطع، میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متغیرها را با امتیازهای صفر تا سه مشخص کنند. در این طیف، «صفر» به معنای بدون تأثیر، «یک» تأثیر ضعیف، «دو» تأثیر متوسط و «سه» بیانگر تأثیر زیاد است. پس از جمع‌آوری داده ها، امتیازها در ماتریس اثرات متقاطع در نرم‌افزار MICMAC وارد شد تا میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیرمستقیم هر عامل مشخص شود. درنهایت، با تحلیل امتیازهای به دست آمده، پیشران های کلیدی توسعه پایدار گردشگری ورزشی تعیین گردید.

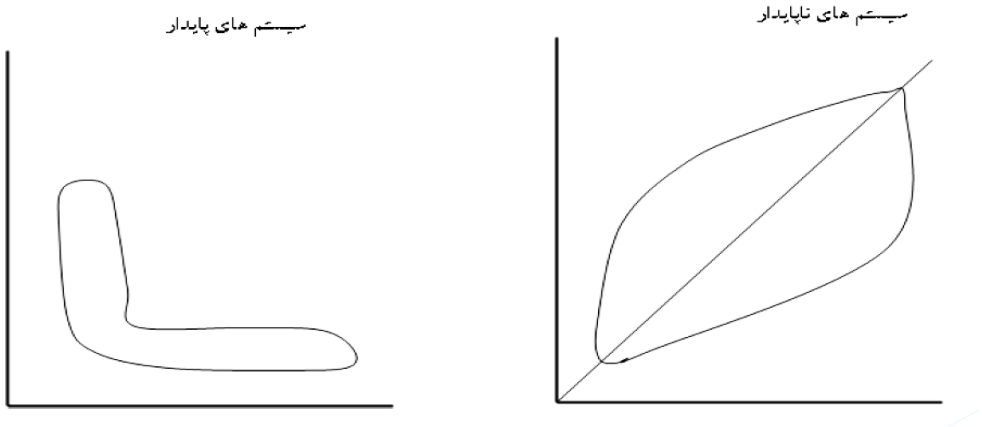
[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

نرم افزار میک مک[1] یکی از بهترین نرم افزارهایی است که برای محاسبات ماتریس تحلیل اثرات متقاطع طراحی شده است؛ روش این نرم افزار بدین گونه است که ابتدا متغیرها و مؤلفه های مهم در حوزه مورد نظر را شناسایی کرده و آن ها را در ماتریس اثرات وارد نموده و سپس میزان ارتباط میان این متغیرها با هم به وسیله خبرگان تشخیص داده می شود. متغیرهای موجود در سطرها روی متغیرهای موجود در ستون ها تأثیر می گذارند؛ بدین ترتیب متغیرهای سطرها تأثیرگذار و متغیرهای ستون ها تأثیرپذیر هستند (آرکد و همکاران[2]، ۲۰۰۳). این ماتریس را می توان با نمودار متناظر آن نمایش داد (شکل ۲).

شکل ۲. تأثیرگذاری- تأثیرپذیری متغیرها در تحلیل اثرات متقاطع (گودت[3]، ۲۰۰۸)

در خصوص روش تحلیل ساختاری با نرم افزار میک مک (MICMAC) دو نوع پراکنش وجود دارد، که به عنوان سیستم های پایدار و سیستم های ناپایدار شهرت دارند. پراکنش متغیرها در سیستم های پایدار به شکل L انگلیسی باشد، به این معنی که بعضی از متغیرها دارای تأثیرگذاری بالا و بقیه تأثیرپذیری بالایی دارند. به عبارت دیگر در روش تحلیل اثرات متقاطع با توجه به این که نمودار حاضر حول محور قطری پلان می باشد، می توان اذعان داشت که سیستم ناپایدار است؛ که سه دسته متغیر در سیستم های ناپایدار قابل مشاهده می باشند: الف: متغیرهایی که تأثیرگذاری بسیار زیادی بر سیستم دارند (عوامل کلیدی) ب: متغیرهای مستقل ج: متغیرهای خروجی سیستم (متغیرهای نتیجه) (گودت و همکاران، ۲۰۱۱) (شکل ۳).

شکل ۳. نمودار پایداری یا ناپایداری سیستم (گودت و همکاران، ۲۰۱۱)

[1] MICMAC
[2] Arcad
[3] Godet

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

در این بخش از پژوهش به بررسی دیدگاه ۳۰ نفر از متخصصین، خبرگان و کارشناسان امر به وسیله روش های آینده پژوهی و تحلیل اثرات متقاطع (نرم افزار MICMAC) پرداخته شد. در این پژوهش متخصصان شامل ۳۰ نفر از مدیران و کارشناسان هیأت های ورزشی، کارشناسان سازمان گردشگری و میراث فرهنگی و کارشناسان آژانس های مسافرتی فعال در زمینهٔ تورگردانی استان خوزستان بودند. به این صورت که پس از انتخاب خبرگان و تشریح مسأله برای آن ها به تهیه پرسشنامه و ارسال آن به متخصصین امر اقدام شد، سپس با دریافت نظر خبرگان به تجزیه و تحلیل آن ها و طبقه بندی پرسش ها و اعلام توافقات پرداخته شد، و درنهایت برای امتیازدهی به مؤلفه ها از میان خبرگان ۱۰ نفر انتخاب و با استفاده از پنل خبرگان به مؤلفه ها و سناریوها امتیاز داده شد. و با تهیه ماتریسی۵۵ در ۵۵ به کمک نرم افزار آینده پژوهی MICMAC به بررسی سناریوها و نیروهای پیشران اثرگذار بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان پرداخته شد. در مرحله دوم با استفاده از تکنیک تأثیرات متقابل (روش تحلیل ساختاری) امتیازدهی و در محیط نرم افزار MICMAC مورد تحلیل قرار گرفت و درنهایت عوامل پیشران و کلیدی جاذبه های طبیعی ورزشی و مشکلات و چالش های فراروی توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان با توجه امتیاز تأثیرگذاری و تأثیرپذیر مستقیم انتخاب شد. شاخص های مورد استفاده در این پژوهش در جدول ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲. شاخص ها و مؤلفه های تأثیرگذار بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان با روش MICMAC (مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

بعد	عامل	شناسه	متغیر
جاذبه های طبیعی ورزشی	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های ساحلی، آبی و تابستانی	Var01	جاذبه های مرتبط با شنا، شیرجه و غواصی در سواحل، دریاچه ها و رودخانه
		Var02	جاذبه های مرتبط با قایقرانی در سواحل، دریاچه و رودخانه
		Var03	جاذبه های مرتبط با اسکی روی آب در سواحل، دریاچه و رودخانه
		Var04	جاذبه های مرتبط با فوتبال ساحلی، والیبال ساحلی و هندبال ساحلی
		Var05	جاذبه های مرتبط با موج سواری در سواحل، دریاچه و رودخانه
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های زمستانی	Var06	جاذبه های مرتبط با اسکی در زمستان
		Var07	جاذبه های مرتبط با برف نوردی در زمستان
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های هوایی	Var08	جاذبه های مرتبط با کایت سواری
		Var09	جاذبه های مرتبط با پاراگلایدینگ
		Var10	جاذبه های مرتبط با پاراموتورینگ
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های کوهنوردی و غارنوردی	Var11	جاذبه های مرتبط با قله کوه
		Var12	جاذبه های مرتبط با صخره نوردی و سنگ نوردی
		Var13	جاذبه های مرتبط با غارنوردی و غارگردی
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های آب گرم و طبیعت درمانی	Var14	جاذبه های مرتبط با چشمه های آب گرم و آب درمانی
		Var15	جاذبه های مرتبط با لجن درمانی
		Var16	جاذبه های مرتبط با نقاهتگاه ها، استراحتگاه ها و اقامتگاه های ییلاقی خوش آب و هوا
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های بیابان گردی	Var17	جاذبه های مرتبط با تورهای کاروان رو در بیابان ها
		Var18	جاذبه های مرتبط با کویرنوردی و بیابان گردی
		Var19	جاذبه های مرتبط با رالی کویر و بیابان (اتومبیل رانی و موتورسواری)
		Var20	جاذبه های مرتبط با دوچرخه سواری در بیابان
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های شکار و صید	Var21	جاذبه های مرتبط با ماهیگیری در رودخانه ها، دریاچه ها و دریاچه های پشت سدها
		Var22	جاذبه های مرتبط با شکار مجاز چهارپایان
		Var23	جاذبه های مرتبط با صید پرندگان وحشی
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های تپه نوردی و طبیعت گردی	Var24	جاذبه های مرتبط با دوی آرام و پیاده روی و راهپیمایی در دامنه های طبیعی و تفریحگاه ها
		Var25	جاذبه های مرتبط با دوچرخه سواری و دوچرخه سواری کوهستان در دامنه ها و تفریحگاه ها
		Var26	جاذبه های مرتبط با سوارکاری در دامنه ها، چمن زارها و صحراها
		Var27	جاذبه های مرتبط با ورزش گلف در تفریحگاه ها و مجموعه های ورزشی

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

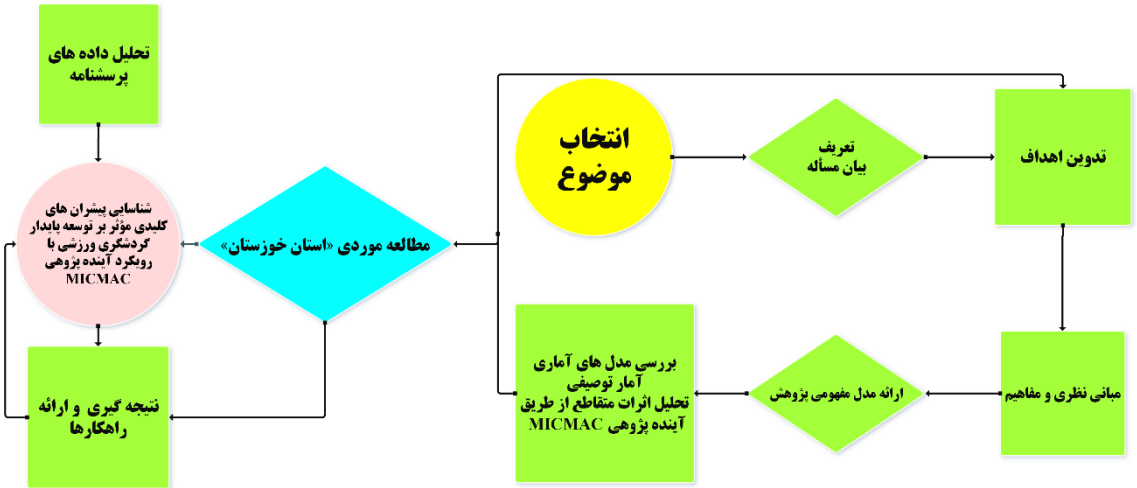
		Var28	جاذبه های مرتبط با آموزش و پژوهش مرتبط با ورزش در طبیعت
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های بومی و محلی	Var29	جاذبه های مرتبط با ورزش هفت سنگ در دامنه های طبیعی و تفریحگاه ها و...
		Var30	جاذبه های مرتبط با ورزش طناب کشی در تفریحگاه ها، در سواحل دریاچه ها و رودخانه ها
		Var31	جاذبه های مرتبط با ورزش های محلی چوب بازی در دامنه های طبیعی، سواحل دریاچه ها و رودخانه ها و تفریحگاه ها
مشکلات و چالش های فراروی توسعه پایدار گردشگری ورزشی	مشکلات و چالش های فرهنگی	Var32	وجود دیدگاه منفی و تبلیغات سوء در مورد استان خوزستان
		Var33	دیدگاه منفی و تلقی نادرست به گردشگران خارجی در داخل کشور
		Var34	آشنایی کم و ناکافی ورزشی در مورد جاذبه های طبیعی– ورزشی موجود در استان خوزستان
		Var35	سیستم اطلاع رسانی ناقص و روابط عمومی ضعیف با گردشگران
		Var36	محدودیت های اعتقادی و فرهنگی در استان خوزستان و عدم انطباق آن با فرهنگ گردشگران
		Var37	کمبود اطلاعات در مورد نیازها و خواسته های گردشگران
		Var38	برخورد نامناسب با گردشگران به دلیل عدم وجود فرهنگ مناسب گرشگری ورزشی
		Var39	فقدان امنیت در برخی از مناطق استان خوزستان برای گردشگران
	مشکلات و چالش های مدیریتی	Var40	ضعف برنامه ریزی صحیح، دقیق و علمی برای توسعه گردشگری ورزشی در استان خوزستان
		Var41	وجود سازمان های موازی و نامشخص بودن حدود وظایف بخش های مسئول در این حوزه
		Var42	کمبود متخصصان و نیروی انسانی آموزش دیده در بخش گردشگری ورزشی استان خوزستان
		Var43	تفاوت در سیاست گذاری ها، رویه ها و استراتژی روشن در مورد گردشگری ورزشی استان خوزستان
		Var44	عدم هماهنگی کافی بین سازمان ها و وزارتخانه های دست اندکار در گردشگری ورزشی
		Var45	مشکلات موجود در سرمایه گذاری (بخش دولتی و خصوصی) در بخش گردشگری ورزشی
		Var46	عدم کنترل و نظارت بر فعالیت های واحدهای گردشگری و گردشگری ورزشی
	مشکلات و چالش های اقتصادی	Var47	تأثیر منفی درآمد پایین سرانه خانوار بر بخش گردشگری ورزشی استان خوزستان
		Var48	اختصاص بودجه و اعتبار ناکافی در بخش گردشگری ورزشی نسبت به بودجه کل استان خوزستان
		Var49	کافی نبودن اعتبارات لازم جهت آماده سازی و تکمیل زیرساخت های در حال ساخت بخش گردشگری ورزشی استان خوزستان
	مشکلات و چالش های مربوط به زیرساخت ها	Var50	ضعف در سیستم حمل و نقل زمینی، هوایی و ریلی استان خوزستان
		Var51	کمبود تأسیسات اقامتی و هتل های استاندارد در سطح بین المللی برای اقامت گردشگران ورزشی
		Var52	کمبود امکانات و تأسیسات تفریحی ورزشی استاندارد و مطلوب در مناطق مستعد
		Var53	قوانین مختلف دست و پا گیر در مورد صدور ویزا، گمرکات و مدت اقامت گردشگران خارجی
		Var54	ضعف در ارائه امکانات و خدمات رفاهی مناسب به گردشگران ورزشی به هنگام اقامتشان
		Var55	ضعف تکنولوژی، دانش نظری و علمی در بخش گردشگری ورزشی

جنسیت (۴۳/۳۳٪ زن و ۵۶/۶۶٪ مرد)، رشته تحصیلی (۷۰٪ تربیت بدنی و علوم ورزشی و ۳۰٪ سایر رشته ها)، سطح تحصیلات (۵۳/۳۳٪ کارشناسی ارشد و ۴۶/۶۶٪ دکتری)، سازمان محل اشتغال (۷۰٪ هیأت های ورزشی استان خوزستان، ۲۰٪ سازمان گردشگری و میراث فرهنگی استان خوزستان و ۱۰٪ آژانس های مسافرتی فعال در زمینهٔ تورگردانی استان خوزستان)، سمت سازمانی (۶۰٪ پست های مدیریتی و ۴۰٪ کارشناس)، سابقه کاری (۲۰٪ کمتر از ۱۰ سال، ۵۰٪ بین ۱۰ تا ۲۰ سال، ۳۰٪ بیش از ۲۰ سال) می باشد که در جدول ۳ مشخص می باشد. پس از انتخاب کارشناسان، پرسشنامه دور اول تنظیم و برای خبرگان ارسال شد. سپس با تجزیه و تحلیل پاسخ های رسیده در دور اول و بازنگری مؤلفه های تأثیرگذار بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان پرسشنامه ی دور دوم آماده و ارسال گردید. نهایتاً با تجزیه و تحلیل پرسشنامه های دور دوم و پایش متغیرها و شاخص ها ۵۵ گویه در قالب ۱۳ شاخص تأثیرگذار بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان انتخاب شدند، که در جدول ۳ مشخص می باشند. در شکل ۴ مدل مفهومی پژوهش آورده شده است.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

جدول ۳. مشخصات عمومی جامعه نمونه اول کارشناسان و متخصصین (مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

گویه	گزینه	فراوانی	درصد	گویه	گزینه	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۳	۴۳/۳۳	سازمان محل اشتغال	هیأت های ورزشی استان خوزستان	۲۱	۷۰
	مرد	۱۷	۵۶/۶۶		سازمان گردشگری و میراث فرهنگی استان خوزستان	۶	۲۰
رشته تحصیلی	تربیت بدنی و علوم ورزشی	۲۱	۷۰	سمت سازمانی	آژانس های مسافرتی فعال در زمینهٔ تورگردانی استان خوزستان	۳	۱۰
	سایر رشته ها	۹	۳۰		پست های مدیریتی	۱۸	۶۰
سطح تحصیلات	کارشناسی ارشد	۱۶	۵۳/۳۳	سابقه کاری	کارشناس	۱۲	۴۰
	دکتری	۱۴	۴۶/۶۶		کمتر از ۱۰ سال	۶	۲۰
					۱۰ تا ۲۰ سال	۱۵	۵۰
					بیش از ۲۰ سال	۹	۳۰

شکل ۴. مدل مفهومی پژوهش (مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

یافته‌های تحقیق

تحلیل اثرات متقاطع از طریق آینده پژوهی (MICMAC)

در این پژوهش ۵۵ متغیر در ۱۳ بعد به عنوان شاخص ها و مؤلفه های تأثیرگذار بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان شناسایی شده اند؛ و سپس روش تحلیل ساختاری توسط نرم افزار میک مک (MICMAC) جهت استخراج عوامل اصلی تأثیرگذار بر وضعیت آینده موضوع پژوهش در محیط مورد مطالعه به کار گرفته شد. براساس تعداد متغیرها ابعاد ماتریس ۵۵*۵۵ می باشد. با قرار دادن این عوامل در یک ماتریس ۵۵ در ۵۵ تأثیر هر کدام از این عوامل بر یکدیگر توسط وزن دهی به عوامل (از صفر تا ۳) مشخص شد. تمامی عوامل دخیل در توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان، همچون سیستمی با عناصر درهم تنیده و به صورت یک ساختار در نظر گرفته می شود، و ارتباطات این عوامل با هم مورد سنجش قرار می گیرد، تا عوامل برتر که تأثیرگذاری بیشتری دارند، استخراج شوند. تعداد تکرار محاسبه اثرات متقاطع در ماتریس مورد نظر برابر ۲ مرتبه صورت گرفته است. لازم به توضیح است، که تکرار ۲ مرتبه ای پیشنهاد پایه نرم افزار میک مک (MICMAC) برای رسیدن به پایداری این ماتریس بوده است. براساس جدول ۴ درجه پرشدگی ماتریس ۸۴/۹۲ درصد است، که پراکندگی متغیرهای تأثیرگذار بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان را نشان می دهد؛ و حاکی از تأثیر زیاد عوامل انتخاب شده برهم می باشد. در کل از تعداد ۲۵۶۹ رابطه قابل ارزیابی در ماتریس یاد شده، تعداد ۱۵۶ رابطه عدد صفر به معنای این که این تعداد عوامل برهم تأثیر نگذاشته اند، و یا از یکدیگر تأثیری نپذیرفته اند، ۵۶۲ رابطه عدد یک با تأثیر کمی نسبت به هم، ۱۱۹۲ رابطه عدد دو تأثیر روابط نسبتاً قوی

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

و ۸۱۵ رابطه عدد سه به معنی روابط عامل های کلیدی بسیار زیاد بوده است و ۰ رابطه دارای ارتباط بالقوه یا P بودند. همچنین ماتریس مورد نظر با ۲ بار چرخش داده ها، مطلوبیت و بهینه شدگی ۱۰۰ درصد دارا می باشد، که روایی بالای پرسشنامه و پاسخ های آن را نشان می دهد.

جدول ۴. تحلیل اولیه داده های ماتریس اثرات متقاطع با روش MICMAC (مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

شاخص	ابعاد ماتریس	تعداد تکرار	تعداد صفرها	تعداد یک	تعداد دو	تعداد سه	تعداد P	جمع	درجه پرشدگی
مقدار	۵۵	۲	۱۵۶	۵۶۲	۱۱۹۲	۸۱۵	۰	۲۵۶۹	٪۸۴/۹۲

در ادامه‌ی پژوهش رابطهٔ میان متغیرها با استفاده از نرم افزار میک مک محاسبه شد و براساس نتایج، برای هر متغیر امتیازی تعیین گردید. سپس متغیرها براساس میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیرمستقیم رتبه بندی شدند و دو نوع نمودار (گراف) مربوط به تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم ارائه گردید. در واقع، در ماتریس تحلیل ساختاری، میزان تأثیرگذاری هر متغیر از طریق مجموع سطرهای آن و میزان تأثیرپذیری متغیرها از طریق مجموع ستون های هر نماگر سنجیده می‌شود. براساس نتایج تحلیلی این ماتریس (جدول ۵)، متغیرهای بخش جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های ساحلی، آبی و تابستانی (Var01، Var02، Var03، Var04 و Var05) بیش ترین تأثیر را بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان، و متغیر عوامل جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های بیابان گردی (Var19) کم ترین درجه تأثیرگذاری را داشته اند.

جدول ۵. میزان تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرها و شاخص ها بر یکدیگر با روش MICMAC

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

(مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

اثرات غیرمستقیم			اثرات مستقیم		
میزان تأثیرپذیری	میزان تأثیرگذاری	شاخص	میزان تأثیرپذیری	میزان تأثیرگذاری	شاخص

Matrixsum

N°	Variable	Total number of rows	Total number of columns
1	جاذبه هاي مرتبط با شنا، شوجه و غوطي در سواحل	510614	265085
2	جاذبه هاي مرتبط با قايقراني در سواحل، درياچه و رو	564198	253902
3	جاذبه هاي مرتبط با اسكي روي آب در سواحل، درياچ	434528	273618
4	جاذبه هاي مرتبط با ڤونتبال ساحلي، واليال ساحلي و ڤ	398238	282993
5	جاذبه هاي مرتبط با موج سواري در سواحل، درياچه و	433112	278638
6	جاذبه هاي مرتبط با اسكي در زمستان	201795	325689
7	جاذبه هاي مرتبط با برف نوردي در زمستان	200662	324397
8	جاذبه هاي مرتبط با كانت سواري	410361	300638
9	جاذبه هاي مرتبط با پاراگلايدينگ	354264	296788
10	جاذبه هاي مرتبط با پاراموتورينگ	285045	296054
11	جاذبه هاي مرتبط با قله كوه	317225	287153
12	جاذبه هاي مرتبط با صخره نوردي و سنگ نوردي	294634	300677
13	جاذبه هاي مرتبط با غارنوردي و غارگردي	225962	299676
14	جاذبه هاي مرتبط با چشمه هاي آب گرم و آب درماني	108974	286605
15	جاذبه هاي مرتبط با لجن درماني	134882	311725
16	جاذبه هاي مرتبط با نقاهتگاه ها، استراحگاه ها و اقامگ	176787	286376
17	جاذبه هاي مرتبط با تورهاي كاروان رو در بيابان ها	102791	293980
18	جاذبه هاي مرتبط با كويرنوردي و بيابان گردي	202052	286858
19	جاذبه هاي مرتبط با رالي كوير و بيابان (اتومبيل راني	90792	312229
20	جاذبه هاي مرتبط با دوچرخه سواري در بيابان	178025	303162
21	جاذبه هاي مرتبط با ماهيگيري در رودخانه ها، درياچه	106965	261464
22	جاذبه هاي مرتبط با شكار مجاز چهارپايان	187418	269499
23	جاذبه هاي مرتبط با صيد پرندگان وحشي	180218	261341
24	جاذبه هاي مرتبط با دوي آرام و پياده روي و راهپيمايي	331681	231967
25	جاذبه هاي مرتبط با دوچرخه سواري و دوچرخه سوار	307387	239241
26	جاذبه هاي مرتبط با سوارکاري در دامنه ها، چمن زار	285225	261253
27	جاذبه هاي مرتبط با ورزشگاف در تفريحگاه ها و مج	323737	255459
28	جاذبه هاي مرتبط با آموزش و پژوهش مرتبط با ورزش	318923	249076
29	جاذبه هاي مرتبط با ورزشهفت سنگ در دامنه هاي ط	209952	237759
30	جاذبه هاي مرتبط با ورزشطناب كشي در تفريحگاه ها	153063	233702
31	جاذبه هاي مرتبط با ورزشهاي محلي چوب بازي در	167382	225980
32	وجود ديدگاه منفي و تبليغات سوء در مورداستان خوز	255907	150185
33	ديدگاه منفي و تلقي نادرست به گردشگران خارجي در	213862	200825
34	آشنايي كم و ناكافي ورزشي درمورداجاقه هاي طبيع	244173	209708
35	سيستم اطلاع رساني ناقص و روابط عمومي ضعيف با	259859	225153
36	محدوديت هاي اعتقادي و فرهنگي در استان خوزستان	209880	217913
37	كمبود اطلاعات در مورد نيازها و خواسته هاي گردشگ	251092	218436
38	برخورد نامناسب با گردشگران به دليل عدم وجود فرهن	233532	252703
39	فقدان امنيت در برخي از مناطق استان خوزستان براي	199594	254139
40	ضعف برنامه ريزي صحيح، دقيق و علمي براي توسعه	281790	194370
41	وجود سازمان هاي موازي و نامشخص بودن حدود وظ	191356	241090
42	كمبود متخصصان و نيروي انساني آموزش‌ديده در بخ	213021	260141
43	تفاوت در سياست گذاري ها، رويه ها و استراتژي رو	251358	229783
44	عدم هماهنگي كافي بين سازمان ها و وزارخانه هاي د	220976	245482
45	مشكلات موجود در سرمايه گذاري (بخش دولتي و خ	202373	266308
46	عدم كنترل و نظارت بر فعاليت هاي واحدهاي گردشگ	192001	261016
47	تأثير منفي درآمد پايين سرانه خانوار بر بخش گردشگ	209952	197808
48	اختصاص بودجه و اعتبار ناكافي در بخش گردشگري	224012	196902
49	كافي نبودن اعتبارات لازم جهت آماده سازي و تكميل	227470	185919
50	ضعف در سيستم حمل و نقل زميني، هوايي و ريلي ات	213862	206968
51	كمبود تاسيسات اقامتي و هتل هاي استاندارد سطحي	220570	220551
52	كمبود امكانات و تاسيسات تفريحي ورزشي استاندارد	245566	193369
53	قوانين مختلف دست و پا گير در مورد صدور ويزا، گم	213862	177842
54	ضعف در ارائه امكانات و خدمات رفاهي مناسب به گر	238044	150229
55	ضعف تكنولوژي، دانش نظري و علمي در بخش گردش	249356	110536
	Totals	3461	3461

Matrixsum

N°	Variable	Total number of rows	Total number of columns
1	جاذبه هاي مرتبط با شنا، شوجه و غوطي در سواحل	131	66
2	جاذبه هاي مرتبط با قايقراني در سواحل، درياچه و رو	145	63
3	جاذبه هاي مرتبط با اسكي روي آب در سواحل، درياچ	116	68
4	جاذبه هاي مرتبط با ڤونتبال ساحلي، واليال ساحلي و ڤ	108	70
5	جاذبه هاي مرتبط با موج سواري در سواحل، درياچه و	116	69
6	جاذبه هاي مرتبط با اسكي در زمستان	51	79
7	جاذبه هاي مرتبط با برف نوردي در زمستان	51	79
8	جاذبه هاي مرتبط با كانت سواري	106	74
9	جاذبه هاي مرتبط با پاراگلايدينگ	87	73
10	جاذبه هاي مرتبط با پاراموتورينگ	69	73
11	جاذبه هاي مرتبط با قله كوه	79	71
12	جاذبه هاي مرتبط با صخره نوردي و سنگ نوردي	70	74
13	جاذبه هاي مرتبط با غارنوردي و غارگردي	49	74
14	جاذبه هاي مرتبط با چشمه هاي آب گرم و آب درماني	25	71
15	جاذبه هاي مرتبط با لجن درماني	31	77
16	جاذبه هاي مرتبط با نقاهتگاه ها، استراحگاه ها و اقامگ	45	71
17	جاذبه هاي مرتبط با تورهاي كاروان رو در بيابان ها	25	73
18	جاذبه هاي مرتبط با كويرنوردي و بيابان گردي	53	71
19	جاذبه هاي مرتبط با رالي كوير و بيابان (اتومبيل راني	20	77
20	جاذبه هاي مرتبط با دوچرخه سواري در بيابان	45	75
21	جاذبه هاي مرتبط با ماهيگيري در رودخانه ها، درياچه	26	66
22	جاذبه هاي مرتبط با شكار مجاز چهارپايان	48	68
23	جاذبه هاي مرتبط با صيد پرندگان وحشي	46	66
24	جاذبه هاي مرتبط با دوي آرام و پياده روي و راهپيمايي	80	59
25	جاذبه هاي مرتبط با دوچرخه سواري و دوچرخه سوار	74	61
26	جاذبه هاي مرتبط با سوارکاري در دامنه ها، چمن زار	69	66
27	جاذبه هاي مرتبط با ورزشگاف در تفريحگاه ها و مج	80	65
28	جاذبه هاي مرتبط با آموزش و پژوهش مرتبط با ورزش	78	63
29	جاذبه هاي مرتبط با ورزشهفت سنگ در دامنه هاي ط	53	60
30	جاذبه هاي مرتبط با ورزشطناب كشي در تفريحگاه ها	43	59
31	جاذبه هاي مرتبط با ورزشهاي محلي چوب بازي در	46	57
32	وجود ديدگاه منفي و تبليغات سوء در مورداستان خوز	66	40
33	ديدگاه منفي و تلقي نادرست به گردشگران خارجي در	54	53
34	آشنايي كم و ناكافي ورزشي درمورداجاقه هاي طبيع	63	55
35	سيستم اطلاع رساني ناقص و روابط عمومي ضعيف با	67	57
36	محدوديت هاي اعتقادي و فرهنگي در استان خوزستان	53	57
37	كمبود اطلاعات در مورد نيازها و خواسته هاي گردشگ	66	57
38	برخورد نامناسب با گردشگران به دليل عدم وجود فرهن	60	66
39	فقدان امنيت در برخي از مناطق استان خوزستان براي	50	66
40	ضعف برنامه ريزي صحيح، دقيق و علمي براي توسعه	74	49
41	وجود سازمان هاي موازي و نامشخص بودن حدود وظ	48	62
42	كمبود متخصصان و نيروي انساني آموزش‌ديده در بخ	54	67
43	تفاوت در سياست گذاري ها، رويه ها و استراتژي رو	65	59
44	عدم هماهنگي كافي بين سازمان ها و وزارخانه هاي د	57	63
45	مشكلات موجود در سرمايه گذاري (بخش دولتي و خ	51	68
46	عدم كنترل و نظارت بر فعاليت هاي واحدهاي گردشگ	48	67
47	تأثير منفي درآمد پايين سرانه خانوار بر بخش گردشگ	53	52
48	اختصاص بودجه و اعتبار ناكافي در بخش گردشگري	57	51
49	كافي نبودن اعتبارات لازم جهت آماده سازي و تكميل	58	48
50	ضعف در سيستم حمل و نقل زميني، هوايي و ريلي ات	54	56
51	كمبود تاسيسات اقامتي و هتل هاي استاندارد سطحي	56	59
52	كمبود امكانات و تاسيسات تفريحي ورزشي استاندارد	63	51
53	قوانين مختلف دست و پا گير در مورد صدور ويزا، گم	54	49
54	ضعف در ارائه امكانات و خدمات رفاهي مناسب به گر	61	41
55	ضعف تكنولوژي، دانش نظري و علمي در بخش گردش	64	30
	Totals	3461	3461

© IJFSOR-EPITA-MICMAC

ارزیابی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیرمستقیم متغیرها

مطابق با نتایج به دست آمده تا این مرحله، وضعیت هر متغیر و میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن ها بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان در صفحه پراکندگی ترسیم شد (شکل ۵). درنهایت آن چه از وضعیت صفحه پراکندگی متغیرهای مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان می توان دریافت که وضعیت سیستم در حالت ناپایدار است، و بیشتر متغیرها حول محور قطری بردار و در تمامی صفحه پراکنده اند، وضعیت مشابهی نسبت به یکدیگر دارند و ضعف و شدت آن ها نسبت به یکدیگر متفاوت است. همان طور که در شکل ۵ ملاحظه می شود شیوه توزیع و پراکنش متغیرهای مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان حاکی از ناپایداری شدید سیستم است، و پنج نوع متغیر وضعیت ناپایدار (عوامل تأثیرگذار یا

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

تعیین کننده (کلیدی)، عوامل دووجهی، عوامل تنظیمی، عوامل تأثیرپذیر یا نتیجه (وابسته) و عوامل مستقل) در بین آن ها قابل شناسایی و تفکیک هستند.

متغیرهای تأثیرگذار یا تعیین کننده (کلیدی) به عنوان متغیرهای ورودی مطرح هستند که در آن ها تأثیرگذاری نسبت به تأثیرپذیری در سطحی بالاتر قرار دارد و اصلی ترین متغیرها، متغیرهای تأثیرگذار هستند. موقعیت این متغیرها در قسمت شمال غربی صفحه پراکندگی است که بیانگر تأثیرگذاری کلان آن ها بر کل سیستم است، و پایداری سیستم نیز به شدّت به آن ها وابسته است. این متغیرها به منزله متغیرهای کلیدی و تعیین کننده رفتار سیستم محسوب می شوند. شکل ۵ نحوه پراکنش عوامل نشان می دهد، که در شمال غربی نمودار هیچ عاملی با درجه تأثیرگذاری بالا واقع نشده است.

متغیرهای تأثیرپذیر یا وابسته که عامل نتیجه نیز است، دارای تأثیرگذاری بسیارپایین و تأثیرپذیری بسیار بالا هستند. جایگاه آن ها در قسمت جنوب شرقی پلان تأثیرگذاری- تأثیرپذیری است. در پژوهش حاضر ۳۰ متغیر در گروه متغیرهای تأثیرپذیر یا نتیجه (وابسته) قرار دارد که در جدول ۶ ذکر شده است. در شکل ۵ بیش ترین حجم از عوامل بررسی شده در قسمت جنوب شرقی نمودار تمرکز یافته اند. متغیرهایی همچون؛ Var12 (جاذبه های مرتبط با صخره نوردی و سنگ نوردی)، Var13 (جاذبه های مرتبط با غارنوردی و غارگردی)، Var26 (جاذبه های مرتبط با سوارکاری در دامنه ها، چمن زارها و صحراها)، Var30 (جاذبه های مرتبط با ورزش طناب کشی در تفریحگاه ها، در سواحل دریاچه ها و رودخانه ها)، Var31 (جاذبه های مرتبط با ورزش های محلی چوب بازی در دامنه های طبیعی، سواحل دریاچه ها و رودخانه ها و تفریحگاه ها)، Var42 (کمبود متخصصان و نیروی انسانی آموزش دیده در بخش گردشگری ورزشی استان خوزستان)، Var44 (عدم هماهنگی کافی بین سازمان ها و وزارتخانه های دست اندکار در گردشگری ورزشی)، Var51 (کمبود تأسیسات اقامتی و هتل های استاندارد در سطح بین المللی برای اقامت گردشگران ورزشی) و... به عنوان متغیرهای تأثیرپذیر یا نتیجه (وابسته) می باشند.

جدول ۶. متغیرهای تأثیرپذیر مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان با استفاده از روش MICMAC (مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

بعد	عامل	شناسه	متغیر
جاذبه های طبیعی ورزش	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های زمستانی	Var06	جاذبه های مرتبط با اسکی در زمستان
		Var07	جاذبه های مرتبط با برف نوردی در زمستان
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های هوایی	Var10	جاذبه های مرتبط با پاراموتورینگ
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های کوهنوردی و غارنوردی	Var12	جاذبه های مرتبط با صخره نوردی و سنگ نوردی
		Var13	جاذبه های مرتبط با غارنوردی و غارگردی
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های آب گرم و طبیعت درمانی	Var14	جاذبه های مرتبط با چشمه های آب گرم و آب درمانی
		Var15	جاذبه های مرتبط با لجن درمانی
		Var16	جاذبه های مرتبط با نقاهتگاه ها، استراحتگاه ها و اقامتگاه های ییلاقی خوش آب و هوا
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های بیابان گردی	Var17	جاذبه های مرتبط با تورهای کاروان رو در بیابان ها
		Var18	جاذبه های مرتبط با کویرنوردی و بیابان گردی
		Var19	جاذبه های مرتبط با رالی کویر و بیابان (اتومبیل رانی و موتورسواری)
		Var20	جاذبه های مرتبط با دوچرخه سواری در بیابان
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های شکار و صید	Var21	جاذبه های مرتبط با ماهیگیری در رودخانه ها، دریاچه ها و دریاچه های پشت سدها
		Var22	جاذبه های مرتبط با شکار مجاز چهارپایان
		Var23	جاذبه های مرتبط با صید پرندگان وحشی
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های تپه نوردی و طبیعت گردی	Var26	جاذبه های مرتبط با سوارکاری در دامنه ها، چمن زارها و صحراها
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های بومی و محلی	Var29	جاذبه های مرتبط با ورزش هفت سنگ در دامنه های طبیعی و تفریحگاه ها و...
		Var30	جاذبه های مرتبط با ورزش طناب کشی در تفریحگاه ها، در سواحل دریاچه ها و رودخانه ها
		Var31	جاذبه های مرتبط با ورزش های محلی چوب بازی در دامنه های طبیعی، سواحل دریاچه ها و رودخانه ها و تفریحگاه ها
مشکلات و چالش های فراروی توسعه پایدار گردشگری	مشکلات و چالش های فرهنگی	Var35	سیستم اطلاع رسانی ناقص و روابط عمومی ضعیف با گردشگران
		Var36	محدودیت های اعتقادی و فرهنگی در استان خوزستان و عدم انطباق آن با فرهنگ گردشگران
		Var38	برخورد نامناسب با گردشگران به دلیل عدم وجود فرهنگ مناسب گرشگری ورزشی
		Var39	فقدان امنیت در برخی از مناطق استان خوزستان برای گردشگران
	مشکلات و چالش های مدیریتی	Var41	وجود سازمان های موازی و نامشخص بودن حدود وظایف بخش های مسئول در این حوزه
		Var42	کمبود متخصصان و نیروی انسانی آموزش دیده در بخش گردشگری ورزشی استان خوزستان

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

ورزشی		Var43	تفاوت در سیاست گذاری ها، رویه ها و استراتژی روشن در مورد گردشگری ورزشی استان خوزستان
		Var44	عدم هماهنگی کافی بین سازمان ها و وزارتخانه های دست اندکار در گردشگری ورزشی
		Var45	مشکلات موجود در سرمایه گذاری (بخش دولتی و خصوصی) در بخش گردشگری ورزشی
		Var46	عدم کنترل و نظارت بر فعالیت های واحدهای گردشگری و گردشگری ورزشی
	مشکلات و چالش های مربوط به زیرساخت ها	Var51	کمبود تأسیسات اقامتی و هتل های استاندارد در سطح بین المللی برای اقامت گردشگران ورزشی

نوع بعدی متغیرها در گراف تأثیرگذاری و تأثیرپذیری، متغیرهای دووجهی هستند. این متغیرها از تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بالایی برخوردار هستند و هر عملی روی آن ها واکنش سایر متغیرها را ایجاد خواهد کرد. متغیرهای دووجهی به دو گروه تقسیم می شود و شامل ریسک (در قسمت شمال شرقی نمودار اطراف خط قطری قرار دارند) و هدف (در پایین شمال شرقی قطر صفحه واقع هستند) است که تأثیرگذاری و تأثیرپذیری فراوانی دارد و هر تغییری که بر روی این متغیرها انجام گیرد، سایر متغیرها را نیز تحت تأثیر خود قرار می دهد. در پژوهش حاضر از بین ۵۵ متغیر بررسی شده ۸ متغیر در دستهٔ دووجهی قرار داشت. متغیرهای دووجهی (ریسک و هدف) در ناحیه شمال شرقی قرار دارند که ظرفیت بالایی برای تبدیل شدن به بازیگران کلیدی (عوامل اصلی) سیستم را دارا هستند. متغیر Var01 (جاذبه های مرتبط با شنا، شیرجه و غواصی در سواحل، دریاچه ها و رودخانه)، متغیر Var02 (جاذبه های مرتبط با قایقرانی در سواحل، دریاچه و رودخانه)، متغیر Var03 (جاذبه های مرتبط با اسکی روی آب در سواحل، دریاچه و رودخانه)، متغیر Var04 (جاذبه های مرتبط با فوتبال ساحلی، والیبال ساحلی و هندبال ساحلی)، متغیر Var05 (جاذبه های مرتبط با موج سواری در سواحل، دریاچه و رودخانه)، متغیر Var08 (جاذبه های مرتبط با کایت سواری)، متغیر Var09 (جاذبه های مرتبط با پاراگلایدینگ) و متغیر Var11 (جاذبه های مرتبط با قله کوه) به عنوان متغیرهای دووجهی می باشند (جدول ۷).

جدول ۷. متغیرهای دووجهی مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان با استفاده از روش MICMAC (مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۴۰۴)

بعد	عامل	شناسه	متغیر
جاذبه های طبیعی ورزشی	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های ساحلی، آبی و تابستانی	Var01	جاذبه های مرتبط با شنا، شیرجه و غواصی در سواحل، دریاچه ها و رودخانه
		Var02	جاذبه های مرتبط با قایقرانی در سواحل، دریاچه و رودخانه
		Var03	جاذبه های مرتبط با اسکی روی آب در سواحل، دریاچه و رودخانه
		Var04	جاذبه های مرتبط با فوتبال ساحلی، والیبال ساحلی و هندبال ساحلی
		Var05	جاذبه های مرتبط با موج سواری در سواحل، دریاچه و رودخانه
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های هوایی	Var08	جاذبه های مرتبط با کایت سواری
		Var09	جاذبه های مرتبط با پاراگلایدینگ
	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های کوهنوردی و غارنوردی	Var11	جاذبه های مرتبط با قله کوه

گروه دیگری از متغیرهای شناسایی شده در گراف تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل مورد بررسی، متغیرهای مستقل است که میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن ها در سطح پایینی قرار دارد. جایگاه آن ها در پراکنش سیستم، در قسمت جنوب غربی صفحه پراکندگی است این متغیرها هیچ گونه واکنشی در دیگر متغیرها ایجاد نمی کنند. در پژوهش حاضر ۱۱ متغیر از ۵۵ متغیر مطالعه شده در گروه متغیرهای مستقل قرار دارد. در شکل ۵ در قسمت جنوب غربی نمودار یعنی قسمت متغیرهای مستقل (متغیرهای قابل حذف و کم تأثیر) عواملی همچون؛ Var32 (وجود دیدگاه منفی و تبلیغات سوء در مورد استان خوزستان)، Var34 (آشنایی کم و ناکافی ورزشی در مورد جاذبه های طبیعی- ورزشی موجود در استان خوزستان)، Var49 (کافی نبودن اعتبارات لازم جهت آماده سازی و تکمیل زیرساخت های در حال ساخت بخش گردشگری ورزشی استان خوزستان)، Var50 (ضعف در سیستم حمل و نقل زمینی، هوایی و ریلی استان خوزستان) و... قرار دارند. در جنوب غربی پلان تنها متغیر Var55 (ضعف تکنولوژی، دانش نظری و علمی در بخش گردشگری ورزشی) به عنوان متغیر مستقل از سیستم قرار دارد (جدول ۸).

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

جدول ۸. متغیرهای مستقل مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان با استفاده از روش MICMAC
(مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

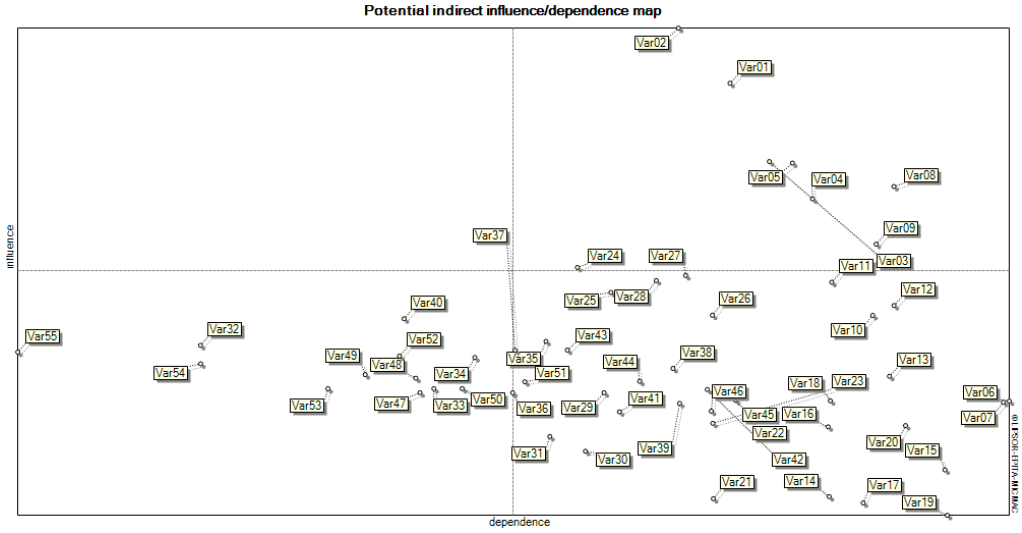
بعد	عامل	شناسه	متغیر
مشکلات و چالش های فراروی توسعه پایدار گردشگری ورزشی	مشکلات و چالش های فرهنگی	Var32	وجود دیدگاه منفی و تبلیغات سوء در مورد استان خوزستان
		Var33	دیدگاه منفی و تلقی نادرست به گردشگران خارجی در داخل کشور
		Var34	آشنایی کم و ناکافی ورزشی در مورد جاذبه های طبیعی– ورزشی موجود در استان خوزستان
	مشکلات و چالش های اقتصادی	Var47	تأثیر منفی درآمد پایین سرانه خانوار بر بخش گردشگری ورزشی استان خوزستان
		Var48	اختصاص بودجه و اعتبار ناکافی در بخش گردشگری ورزشی نسبت به بودجه کل استان خوزستان
		Var49	کافی نبودن اعتبارات لازم جهت آماده سازی و تکمیل زیرساخت های در حال ساخت بخش گردشگری ورزشی استان خوزستان
	مشکلات و چالش های مربوط به زیرساخت ها	Var50	ضعف در سیستم حمل و نقل زمینی، هوایی و ریلی استان خوزستان
		Var52	کمبود امکانات و تأسیسات تفریحی ورزشی استاندارد و مطلوب در مناطق مستعد
		Var53	قوانین مختلف دست و پا گیر در مورد صدور ویزا، گمرکات و مدت اقامت گردشگران خارجی
		Var54	ضعف در ارائه امکانات و خدمات رفاهی مناسب به گردشگران ورزشی به هنگام اقامتشان
		Var55	ضعف تکنولوژی، دانش نظری و علمی در بخش گردشگری ورزشی

آخرین گروه از متغیرها، متغیرهای تنظیمی است که در اطراف مرکز ثقل نمودار واقع است و در برخی مواقع به عنوان متغیرهای اهرمی ثانویه (متغیرهای هدف ضعیف و متغیرهای ریسک ضعیف) عمل می کنند. این متغیرها قابلیت ارتقاء به متغیرهای تأثیرگذار و یا دووجهی را دارند. در پژوهش حاضر نیز ۶ متغیر با وضعیت تنظیمی در صفحه پراکنش متغیرها قرار دارد. Var24 (جاذبه های مرتبط با دوی آرام و پیاده روی و راهپیمایی در دامنه های طبیعی و تفریحگاه ها)، Var25 (جاذبه های مرتبط با دوچرخه سواری و دوچرخه سواری کوهستان در دامنه ها و تفریحگاه ها)، متغیر Var27 (جاذبه های مرتبط با ورزش گلف در تفریحگاه ها و مجموعه های ورزشی)، متغیر Var28 (جاذبه های مرتبط با آموزش و پژوهش مرتبط با ورزش در طبیعت)، متغیر Var37 (کمبود اطلاعات در مورد نیازها و خواسته های گردشگران) و Var40 (ضعف برنامه ریزی صحیح، دقیق و علمی برای توسعه گردشگری ورزشی در استان خوزستان) در قسمت مرکزی نقشه پراکندگی و در اطراف مرکز ثقل نمودار تمرکز یافته اند که به عنوان عوامل تنظیم کننده می باشند (جدول ۹).

جدول ۹. متغیرهای تنظیمی مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان با استفاده از روش MICMAC
(مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

بعد	عامل	شناسه	متغیر
جاذبه های طبیعی ورزشی	جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های تپه نوردی و طبیعت گردی	Var24	جاذبه های مرتبط با دوی آرام و پیاده روی و راهپیمایی در دامنه های طبیعی و تفریحگاه ها
		Var25	جاذبه های مرتبط با دوچرخه سواری و دوچرخه سواری کوهستان در دامنه ها و تفریحگاه ها
		Var27	جاذبه های مرتبط با ورزش گلف در تفریحگاه ها و مجموعه های ورزشی
		Var28	جاذبه های مرتبط با آموزش و پژوهش مرتبط با ورزش در طبیعت
مشکلات و چالش های فراروی توسعه پایدار گردشگری ورزشی	مشکلات و چالش های فرهنگی	Var37	کمبود اطلاعات در مورد نیازها و خواسته های گردشگران
	مشکلات و چالش های مدیریتی	Var40	ضعف برنامه ریزی صحیح، دقیق و علمی برای توسعه گردشگری ورزشی در استان خوزستان

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

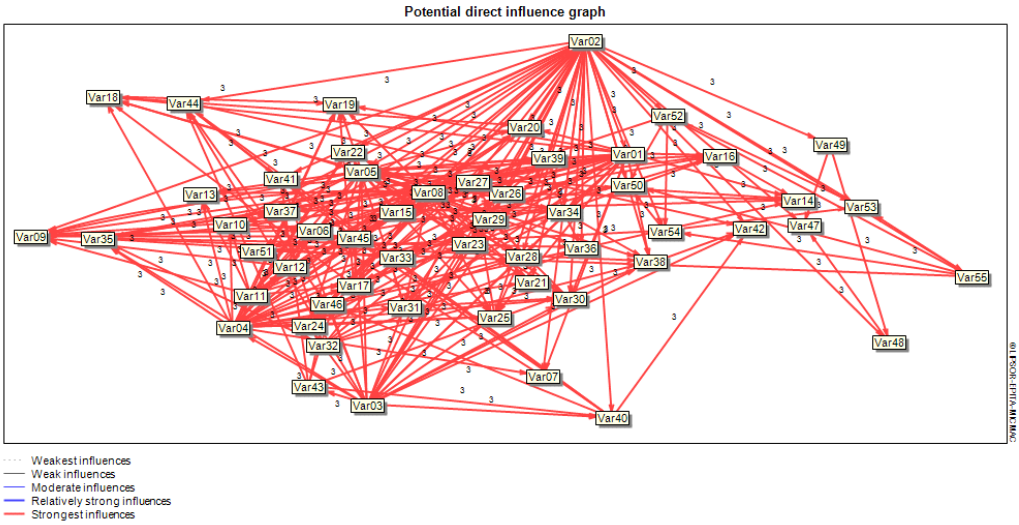
شکل ۵. رابطه مستقیم بین متغیرهای تأثیرگذار، دووجهی، تأثیرپذیر، مستقل و تنظیمی (پراکندگی متغیرها و جایگاه آن ها در محور تأثیرگذاری- تأثیرپذیری) (خروجی نرم افزار MICMAC) (مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

بخش پایانی خروجی های نرم افزار مربوط به نمودارهایی است که روابط بین متغیرها را نشان می دهد. این خروجی شامل چهار نمودار مختلف (نمودار اثرات مستقیم، نمودار اثرات غیرمستقیم، نمودار اثرات بالقوه مستقیم و نمودار اثرات بالقوه غیرمستقیم) است. گراف اثرگذاری نشان دهنده روابط بین متغیرها و چگونگی اثرگذاری آن ها بر یکدیگر است. این گراف ها در قالب خط قرمز و آبی نشان داده می شود. در این گراف اندازه گیری تأثیرات بسیارضعیف[1]، ضعیف[2]، متوسط[3]، (میانه)، نسبتاً قوی[4]، و تأثیرات بسیارقوی[5] وجود دارد. در واقع، خط قرمز نشان دهنده اثرگذاری شدید عوامل بر همدیگر است و خط آبی، با تفاوت در ضخامت، روابط متوسط تا ضعیف را نشان می دهد. در مرحله بعد برای استخراج عوامل پیشران، به جابه جایی و همچنین رتبه بندی متغّیرهای مورد نظر به لحاظ تأثیرگذاری و تأثیرپذیری (مستقیم و غیرمستقیم) پرداخته می شود (ده ده زاده سیلابی و احمدی فرد، ۲۰۱۹).

در پژوهش حاضر به دنبال تعیین جایگاه متغیرها در نمودار تأثیرگذاری و تأثیرپذیری و مشخص شدن پایداری و ناپایداری سیستم، نمودار تعیین تأثیرات مستقیم متغیرها بر یکدیگر ترسیم شد. در این نمودار انتهای هر خط با یک پیکان نشان داده شده است که بیانگر جهت اثرگذاری متغیر است. شکل ۶ روابط مستقیم بین متغیرها از بسیار ضعیف تا بسیار قوی را در یک شکل به صورت متمرکز ارائه گردیده است و از درج روابط غیرمستقیم متغیرها به صورت مجزا در اشکال مختلف اجتناب شده است. با بررسی نقشه پراکندگی متغیرهای خروجی نرم افزار میک مک و جایگاه آن‌ها در محور تأثیرگذاری- تأثیرپذیری ۱۷عامل کلیدی شامل؛ VAR01، VAR02، VAR03، VAR04، VAR05، VAR09، VAR14، VAR16، VAR18، VAR19، VAR20، VAR35، VAR38، VAR40، VAR43، VAR44 و VAR55 در توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان استخراج گردید.

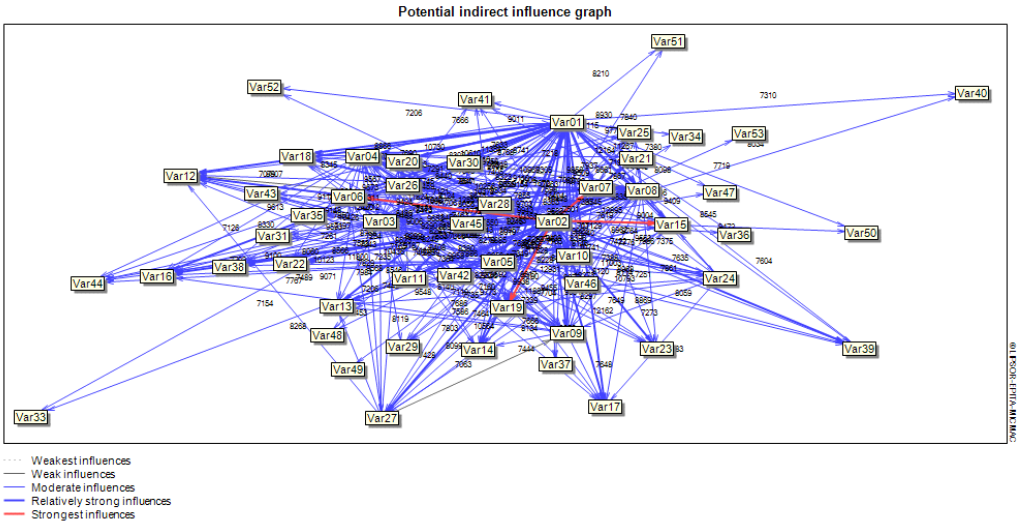
[1] Weakest Influences
[2] Weak Influences
[3] Moderate Influences
[4] Relatively Strong Influences
[5] Strongest Influences

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

شکل ۶. نمودار پراکندگی متغیرها براساس تأثیرات مستقیم بین متغیرها (خروجی نرم افزار MICMAC)
(مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

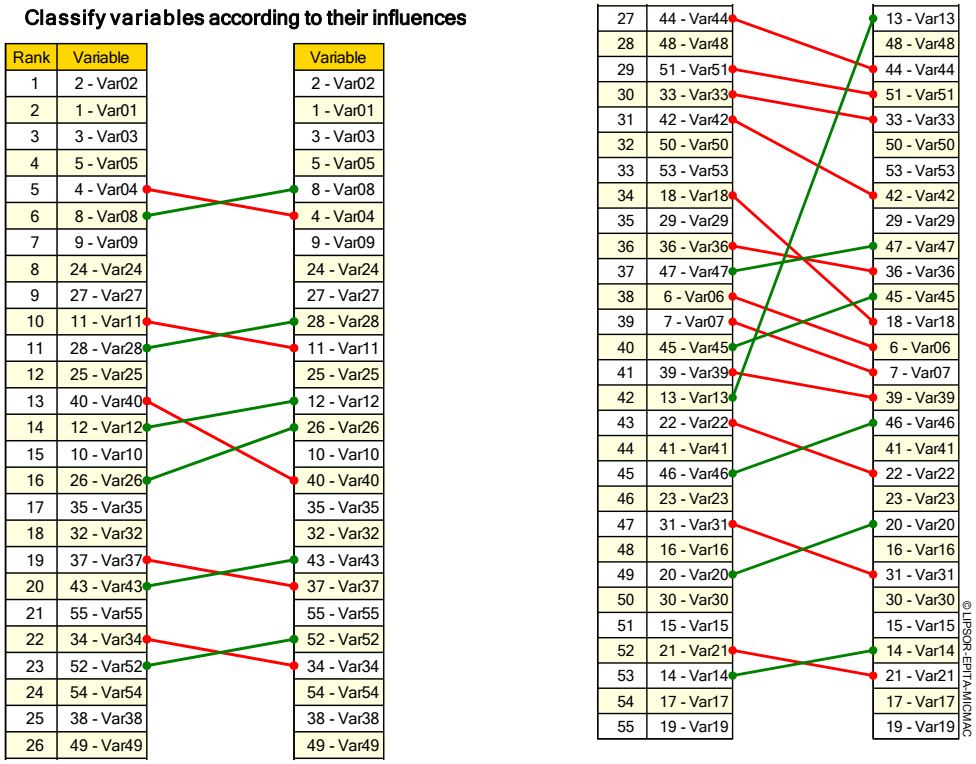
در شکل ۷ پراکندگی متغیرها براساس تأثیرات غیرمستقیم بین متغیرها را از بسیارضعیف تا بسیارقوی در یک شکل به صورت متمرکز را نشان می دهد. از میان ۵۵ عامل بررسی شده در این تحقیق نهایتاً ۱۷ عامل به عنوان متغیرهای کلیدی و پیشران مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان استخراج گردید. تمامی پیشران های کلیدی به دست آمده در اثرگذاری مستقیم با اندکی جابه جایی در اثرگذاری غیرمستقیم تکرار شده اند (VAR01، VAR02، VAR03، VAR04، VAR05، VAR09، VAR14، VAR16، VAR18، VAR19، VAR20، VAR35، VAR38، VAR40، VAR43، VAR44 و VAR55).

شکل ۷. نمودار پراکندگی متغیرها براساس تأثیرات غیرمستقیم بین متغیرها (خروجی نرم افزار MICMAC)
(مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

در شکل ۸ نمودار جابه جایی شاخص های به دست آمده از الگوهای بالقوه مستقیم و غیرمستقیم نمایش داده شده است، که در این نمودار تمامی جابه جایی های متغیرها در توسعهٔ پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان به خوبی نمایش درآمده است.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

شکل ۸. نمودار جابه جایی شاخص های به دست آمده از الگوهای بالقوه مستقیم و غیرمستقیم (خروجی نرم افزار MICMAC)
(مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

بحث و نتیجه گیری

امروزه گردشگری ورزشی و فعالیت های وابسته به آن به دلیل تأثیرات بالقوه بر مقصد، جامعه و محیط میزبان مورد توجه روزافزون قرار گرفته است. از این‌رو، بررسی گردشگری ورزشی و عوامل اثرگذار بر توسعهٔ آن اهمیت ویژه‌ای یافته است. هدف پژوهش حاضر، شناسایی و تحلیل پیشران های کلیدی توسعه پایدار گردشگری ورزشی در استان خوزستان با استفاده از رویکرد آینده پژوهی است. براساس یافته های پژوهش و با بررسی نقشه پراکندگی متغیرهای خروجی نرم افزار میک مک و جایگاه آن ها در محور تأثیرگذاری- تأثیرپذیری ۱۷ عامل کلیدی شامل؛ VAR01، VAR02، VAR03، VAR04، VAR05، VAR09، VAR14، VAR16، VAR18، VAR19، VAR20، VAR35، VAR38، VAR40، VAR43، VAR44 و VAR55 در توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان استخراج گردید. تمامی پیشران های کلیدی به دست آمده در اثرگذاری مستقیم با اندکی جابه جایی در اثرگذاری غیرمستقیم تکرار شده اند. همچنین از میان پیشران های مورد بررسی نیز متغیرهای بخش جاذبه های طبیعی مرتبط با ورزش های ساحلی، آبی و تابستانی بیش ترین تأثیر را بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی استان خوزستان را به خود اختصاص دادند. مجموع یافته‌ها نشان می‌دهد این عوامل در آینده گردشگری ورزشی نقش بسیار مهمی دارند. در ادامه این عوامل به عنوان پیشران‌های کلیدی توسعهٔ پایدار گردشگری ورزشی در استان خوزستان مورد بررسی قرار گرفته اند. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات میراندا و اندوزا[1] (۲۰۰۵)، با بررسی گردشگری ورزشی در کشور اسپانیا نتیجه گرفتند عامل جاذبه های طبیعی با ۷۸/۳ درصد، مهم ترین عامل در جذب گردشگران ورزشی به کشور اسپانیاست؛ آن ها همچنین دریافتند ورزش‌های آبی با ۳۶/۸۴ درصد و گردش و پیاده روی با ۳۱/۵۸ درصد اهمیت بیش تری در جذب گردشگران ورزشی دارند. یو و همکاران[2] (۲۰۱۰)، نشان می دهد که شش عامل (هزینه و سهولت تنظیم برنامه سفر، علاقه به ورزش حرفه ای، تجربه فرهنگی متفاوت، علاقه به

[1] Miranda and Andueza
[2] Yu etal

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

سفر، تجربه تماشای رویدادهای ورزشی زنده و شانس دیدن بازیکنان آسیایی یا بازیکنان مشهور آمریکایی در بازی ها) عوامل اصلی هستند که بر قصد هواداران بین المللی برای سفر به ایالات متحده برای گردشگری ورزشی تأثیر می گذارند. مکدونالد[1] (۲۰۱۷)، در تحقیق خود «جهت گیری های آیندهٔ پژوهش نسبت به تقاضای ورزش» را بررسی کرد. او معتقد است حجم پژوهش در حوزهٔ رفتار ورزشی، دانش، روش شناسی های اقتصادی و تخصص های عمومی، جملگی در این قرن پیشرفت های مهمی داشته اند. در عین حال تقاضای ورزش در آینده با اقتصاد ورزشی، بازار، وکالت و راهبردها مرتبط است. دارابی و همکاران[2] (۲۰۲۰)، نیز در پژوهشی مشابه با بررسی سناریوهای برنامه‌ریزی برای آیندهٔ صنعت گردشگری ورزشی در مشهد نتیجه گرفتند محدودهٔ مدنظر با ظرفیت‌های بزرگ انسانی، طبیعی و مذهبی در آیندهٔ نزدیک، پتانسیل زیادی برای جذب گردشگری ورزشی دارد، همسو است. نگهداری و نورانی (۱۳۹۵)، با درجه بندی پیشران های مؤثر بر توسعهٔ گردشگری ورزشی استان هرمزگان براساس مدل پیستل نتیجه گرفتند پیشران های مؤثر بر توسعهٔ گردشگری ورزشی از نگاه کارشناسان براساس مدل پیستل به ترتیب اهمیت عوامل اقتصادی، اجتماعی، تکنولوژیکی، سیاسی، قانونی و محیطی تعیین شده اند. بیرانوندزاده و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهش خود با عنوان «آینده پژوهی وضعیت گردشگری ورزشی طبیعت محور در استان لرستان» به این نتیجه رسیدند که سه سناریور برای آینده گردشگری ورزشی در استان لرستان ارائه شد، که محتمل ترین سناریو برای آینده گردشگری ورزشی استان لرستان، سناریو لرستان در مسیر توسعه گردشگری ورزشی طبیعت محور می باشد. حقیقت و همکاران (۱۴۰۳)، در پژوهش خود با عنوان «آینده‌پژوهی گردشگری ورزشی در ایران» به این نتیجه رسیدند که سناریوی توسعهٔ ایده‌آل که بهترین وضعیت را نشان می‌دهد، با رفع محدودیت های بین‌المللی و برنامه ریزی روی قابلیت های منطقه‌ای وضعیت مناسبی برای گردشگری ورزشی در کشور ایجاد می‌کند. حسین ابراهیم و همکاران (۱۴۰۳)، در پژوهش خود با عنوان «تحلیل پیشران های موثر بر آینده گردشگری ورزشی ایران» به این نتیجه رسیدند که ۸ پیشران اصلی بر آینده گردشگری ورزشی تاثیرگذار است که شامل توسعه گردشگری و زیرساخت های آن، فناوری و دیجیتال، سلامتی و تندرستی، تحولات مدیریتی و اشتغال، پایداری محیط، متنوع سازی، عوامل اقتصادی و رسانه و ارتباطات می شود، همسو است. با به کارگیری رویکرد آینده پژوهی و توجه به پیشران‌های کلیدی شناسایی شده در این پژوهش، می‌توان تصمیم گیری‌ها و برنامه ریزی‌های مرتبط با توسعه پایدار گردشگری ورزشی را جهت دهی کرده و در مسیری هدفمند قرار داد. در جمع بندی این پژوهش می‌توان گفت دستیابی به اهداف جامع توسعه پایدار گردشگری ورزشی در استان خوزستان، نیازمند تعامل مستمر میان عوامل کلیدی و برنامه ریزی دقیق برای پیشران هاست. به بیان دیگر توجه مدیران و برنامه‌ریزان به عوامل تأثیرگذار و پیشران ها و در نظر گرفتن روابط میان آن ها، زمینه لازم را برای تحقق توسعه و ارتقای مطلوب گردشگری ورزشی فراهم می‌کند. از جمله محدودیت های این تحقیق، محدود بودن تعداد خبرگان فعال در این حوزه است. همچنین ناآشنایی برخی از خبرگان با شیوه تکمیل ماتریس‌های مورد استفاده در تحلیل سبب شد زمان قابل توجهی برای آموزش و راهنمایی آن‌ها صرف شود. افزون بر این برخی داده‌ها از دقت کافی برخوردار نبودند و لازم شد از شرکت‌کنندگان درخواست شود اطلاعات را مجدداً تکمیل کنند.

پیشنهادها

با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش، پیشنهادهای زیر در راستای ارتقای کیفیت و پایداری گردشگری وزشی در استان خوزستان ارائه می شود:

- پیشنهاد می شود برنامه های استراتژیک توسعه پایدار گردشگری ورزشی در هر یک از جاذبه های طبیعی- ورزشی استان خوزستان تدوین گردد تا بستری برای پژوهش های آینده در این زمینه باشد.

[1] Macdonald
[2] Dararbi etal

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

- پیشنهاد می‌شود آثار اقتصادی توسعه پایدار گردشگری ورزشی بر اشتغال‌زایی، درآمد محلی، سرمایه گذاری و رونق کسب وکارهای کوچک در مناطق دارای جاذبه‌های طبیعی ورزشی بررسی شود.
- پیشنهاد می‌شود با توجه به اهمیت توسعه پایدار، پژوهش‌های آینده می‌توانند تأثیر گردشگری ورزشی بر محیط زیست، فرسایش منابع طبیعی، آلودگی و ظرفیت تحمل اکولوژیک مناطق را ارزیابی کنند.
- پیشنهاد می‌شود پژوهش های بعدی می‌توانند نقش زیرساخت های حمل و نقل، اقامتگاه ها، امنیت، امکانات رفاهی و اطلاع رسانی را در توسعه پایدار گردشگری ورزشی بررسی نمایند.
- پیشنهاد می‌شود شاخص‌هایی مانند تاب‌آوری مقصد، ظرفیت تحمل، عدالت اجتماعی و پایداری فرهنگی نیز در مدل‌های آینده وارد شوند.
- پیشنهاد می‌شود در آینده انگیزه‌ها، ترجیحات، رضایت و الگوهای رفتاری گردشگران ورزشی در جاذبه های طبیعی ورزشی مطالعه شود.

سپاسگزاری

این مقاله مستخرج از رساله دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد با عنوان «ارزیابی عوامل اثرگذار بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی با تأکید بر جاذبه های طبیعی ورزشی (مطالعه موردی: استان خوزستان)» است. بدین وسیله از داوران محترم بابت ارائه نظرهای علمی، ساختاری و ارزشمند سپاسگزاری می شود.

منابع

بیرانوندزاده، مریم، درویشی، هدایت اله و نجفی، اسماعیل. (۱۴۰۰). آینده پژوهی وضعیت گردشگری ورزشی طبیعت محور در استان لرستان. جغرافیا و روابط انسانی، ۳(۴)، ۱۰۹-۱۲۰. https://www.gahr.ir/article_128390.html

پارسامهر، محمدرضا، نوری، محمد سیوان، مهتاب، نوید و ویسی، کوروش. (۱۴۰۳). شناسایی و تحلیل پیشران های کلیدی توسعهٔ گردشگری ورزشی فعال در ایران با استفاده آینده پژوهی. فصلنامه علمی کارافن، ۲۱(۲)، ۵۳۹-۵۵۵. https://Doi:10.48301/kssa.2022.314180.1828

تقوایی، مسعود، حسینی خواه، حسین، محمدی دوست، سلیمان. (۱۴۰۰). ارزیابی راهبردی ساختار فضایی شهرها با تأکید بر الگوهای نوین آمایش شهری (پژوهش موردی: شهر یاسوج). برنامه ریزی فضایی، ۱۱(۳)، ۱۱۷-۱۴۴. https://Doi:10.22108/sppl.2021.122995.1499

حسین ابراهیم، صدام، محمودی، احمد، قربانی، محمدحسین. (۱۴۰۳). تحلیل پیشران های موثر بر آینده گردشگری ورزشی ایران. نشریه آینده پژوهی ایران، ۹(۱)، ۱۳۵-۱۶۲. https://journals.ikiu.ac.ir/article_3515.html

حقیقت، سمانه، صابری، علی، باقری راغب، قدرت الله و خاکساری، غلامرضا. (۱۴۰۳). آینده پژوهی گردشگری ورزشی در ایران. نشریه مدیریت ورزشی، ۱۶(۳)، ۶۳-۴۹. https://jsm.ut.ac.ir/article_86472.html

رحیمی، محمد، طاهری هشجین، سحر، پورسلطانی زرندی، حسین، دماوندی، الهه. (۱۳۹۹). شناسایی پیشران های کلیدی آینده نگاری گردشگری ورزشی در ایران به روش میک مک. سومین همایش ملی علوم ورزشی با رویکرد ورزش، سلامت، جامعه، اهواز. https://civilica.com/doc/1247308

طاهرخانی، امیر، بی نیاز، سیدعباس، و سرحدی مونا. (۱۴۰۳). شناسایی مؤلفه‌های پیشران در توسعه گردشگری ورزشی در ورزش‌های آبی و ساحلی: یک مطالعه آینده‌پژوهی. نشریه پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۴(۴)، ۱۸-۳۶. https://doi.org/10.61838/jsied.4.4.2

مرعشیان، سیدحسین، لطفعلی زاده، علی. (۱۴۰۵). تحلیل پیشران های اثرگذار بر آینده گردشگری ورزش های ساحلی در افق ۱۴۲۰ (مطالعه موردی: شهر اهواز). فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه ای. https://www.srds.ir/article_244257.html

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

نگهداری، فاطمه، نورانی، طهمورث. (۱۳۹۵). درجه‌بندی پیش‌ران‌های مؤثر بر توسعهٔ گردشگری ورزشی استان هرمزگان براساس مدل پیستل. اولین همایش حسابداری، اقتصاد و نوآوری در مدیریت، بندرعباس. https://civilica.com/doc/561107

هدایتی، سیدشهاب الدین. (۱۴۰۴). تحلیل پیشران ها و چالش های توسعه گردشگری ورزشی بر مبنای برنامه هفتم توسعه با رویکرد آینده پژوهی. فصلنامه پژوهش های تربیت بدنی و علوم ورزشی، دوره: ۵، شماره: ۱۸. https://civilica.com/doc/2281347

Adabi Firozjah, J, Nedaee T, Alimohamady H, Fattah zadeh fashkhami, M. (2020). Prioritization and comparison of sustainable sport tourism factors in Guilan province between sport tourists and the host community. Journal of Tourism Planning and Development, 9(34), 227-244. [In Persian]. https://Doi:10.22080/jtpd.2020.19097.3313

Arcad, J., Godet, M., Meunire, F., Roubelat, F. (2003). Structural analysis with the MICMAC method & actors' strategy with MACTOR method. Futures Research Methodology, 7 (33), pp. 20-41. https://ijcaonline.org/archives/volume86/number5/14985-3290/

Dadazade Silabi, P., Ahmadifard, N. (2019). Determine the Key Factors of Tourism Development Based on Future Research Approach (Case Study: Mazandaran Province). Geography and Sustainability of Environment, 9 (1), 73-89. [In Persian]. https://Doi:10.22126/GES.2019.1064

Darabi, M., Keshtidar, M., Alizaiy Yousef Abadi, O., Heydari, R., Nazari Torshizi, A. (2020). Scenario Planning of the Future of Sports Tourism Industry in Mashhad, Annals of Applied Sport Science, Vol 8 (4), Pp 1-13. [In Persian]. https://Doi:10.29252/aassjournal 0.788

Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. Wanhill, S. (2018). Tourism: Principles and Practice. Sixth Edition. United Kingdom: Pearson. https://lccn.loc.gov/2017030217

Godet, M. (2008). Strategic Foresight, Lipsor working paper, France, Paris. www.laprospective.fr

Godet, M. (2011). Memory of the future list of fundamental futures texts. Available At: http://En.Lapr ospective.Fr/Memory-Of-The Futur e.Html

Hinch T. D, Higham J. E, Moyle B.D. (2016). Sport tourism and sustainable destinations: foundations and pathways. Journal of Sport & Tourism, 20(3-4),163-173. https://Doi.org/10.1080/14775085.20 16.1254139

Jerker, Sandelin, Justus, Fiechtner. (2024). Selection process of sport tourism development strategy in Banja Vrućica SPA resort: A quantitative Analysis. Journal of Sports Science and Nutrition, 1(1): 11-18. https://Doi.org/10.24136/oc.2019.011

Karimi, j., Soltanian, L., Bojani, A. (2020). Designing a model for the development of adventure sports tourism, data theory foundation. Sports Management Studies, 12(60), 61-82. (In Persian) https://Doi.org/10.22089/smrj.2019.6327.2288

Macdonald, R. (2017). Future Directions In Research On Demand For Sport. XII Gijon Conference on Sports Economics. https://www.ssrn.com/abstract=3081352

Miranda, J., Andueza, J. (2005). The role of sport in the tourism destinations chosen by tourists visiting Spain, Journal of Sport & Tourism, Vol 10 (2), Pp 143-145. https://Doi:10.1080/14775080500223 561

Mortezaee, L., Kalateh Sifari, M. (2020). Development of sports tourism[In Persian] with emphasis on hidden areas. Applied research in sports management, 8(4), 75-68. (In Persian) https://Doi:10.30473/arsm.2020.6806

Padash. P., Kashef. M., saghfi. F., Hamidi. M. (2019). Identification of the Uncertainties of Physical Education and Student Sports in 2025. research on educational of sport. 9(22), 47-74. [In Persian]. https://www.doi.org/10.22089/res.2019.6614.1570

Perić, M., Vitezić, V., Badurina, Jelena, D. (2019). Business models for active outdoor sport event tourism experiences. Tourism Management Perspectives. 2019; No 32. https://www.sciencedirect.c om/science/article/pii/S2211973619300935

Peric, M. (2018). Estimating the Perceived Socio-Economic Impacts of Hosting Large-Scale Sport Tourism Events. Social Scince, 7(176), 1-18. https://Doi.org/10.3390/socsci7100176

Preuss H, ArneSolberg H. (2006). Attracting major sporting events: The role of local residents. European sport management quarterly, 6(4), 391-411. https://Doi:10.1080/16184740601154524

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

Selcuk, O., Karakas, H., Cizel, B., Ciftci, S F., Oksuz, F C (2021). Comparative analysis of residents' attitudes toward sustainable tourism development using a multi-criteria decisionmaking technique, Iranian Journal of Management Studies. 14 (3): 585-607. https://Doi:10.22059/IJMS.2020.304663.674108

Vrana, V (2023). Sustainable tourism development and innovation: Recent Advances and Challenges, Sustainability. 15: 1-5. https://Doi:10.3390/su15097224

Yang, J. J., Huai-Wei Lo, Chen-Shen Chao, Chih-Chien Shen, Chin-Cheng Yang. (2022). Establishing a sustainable sports tourism evaluation framework with a hybrid multi-criteria decision-making model to explore potential sports tourism attractions in Taiwan. Sustainability, 12(4), 1673. https://Doi:10.3390/su12041673

Yu, C.C. (2010). Factors that influence international fans' intention to travel to the United States for sport tourism. Journal of Sport & Tourism, 15(2),111-137. https://Doi:10.1080/14775085.2010.498249

Zargham Boroujeni, H., Sedaghat, M. (2018). A Process Model for Sustainable Tourism Development of Islamic Republic of Iran (A Grounded Theory Model Based on Five-Year Economic, Social and Cultural Plans of Iran). Tourism and Development, 7(3), 25-73. (In Persian) https://Doi:10.22034/jtd.2018.146759.1489

Ziaee, M, Diako, A. (2018). Sustainable Tourism Development Approaches and Challenges: Concepts and Practices. Tourism Planning and Development Magazine, 7(24), 8-37. (In Persian) https://Doi:10.22080/jtpd.2018.1822

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]